

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

INDBYDELSESSKRIFT

TIL

AFGANGS- OG AARSPROVERNE

I

SORØ AKADEMIS LÆRDE SKOLE

I JUNI OG JULI 1884.

- Indhold: 1. Edkast til Souverainitets Historien af J. Lange-
bæk Meddelt af Overlærer J. H. Bang.
2. Efterretninger om Skolen og Opdragelsesanstalten
af Rektor.

SORØ.

F. HAÜSERS BOGTRYKKERI.

INDBYDELSESSKRIFT

TIL

AFGANGS- OG AARSPROVERNE

I

SORØ AKADEMIS LÆRDE SKOLE

I JUNI OG JULI 1884.

- Indhold: 1. Udkast til Souverainitets Historien af J. Langebek. Meddelt af Overlærer J. H. Bang.
2. Efterretninger om Skolen og Opdragelsesanstalten af Rektor.

SORØ.

F. HAÜSERS BOGTRYKKERI.

UDKAST

til

Souverainitets Historien

af

J. Langebek.

Meddeelt af F. H. Bang.

(Slutning.)

Fredagen den 26de October behagede det Hs K. Mt. at udnævne nogle af sine fornemste Stats Ministre, nemlig Hr Iochum Gersdorf til at være Rigets Raad og Drost. Hr Hanibal Sehested til Rigets Skatmester. Peter Retz til Rigets Raad og Kongens Cancellier eller Hof Cancellier. Disse Herrer gjorde om Morgenens før Prædiken deres Eed paa Slottet. Nogle lagde til at Hans Schak samme Dag blev udnævnet til Feldt Herre men det er urigtigt og skeede ikke før den Novembr nesteften.

Hvad Drostens Embed skulle være seer man af den Kongelige Bestalling han samme Dag fik, hvorudi det blant andet heder:

»Skal Han i synderlighed sine Concilia derhen
»derigere at vores og vores Arvingers Souverainitet og
»Arve Rettighed over disse Konge Riger Dannemark
»og Norge uforanderligen kan Conserveres. Hvis vii
»hannem anbefalende vorde, enten mundtlig eller skrift-
»lig, saa vel fremmede Gesanter, som indvortes Stæn-
»derne at proponere, skal Han med all Flid og Tro-
»skab forrette, og som vii Hannem naadigst bestillet og
»betroet have til at præsidere udi vores Stads Collegio,
»saa skal han af yderste Magt og Forstand lade sig
»være angelægen at betænke og troligen angive, alt
»hvis som kan tiene til vores og vore Rigers og Lan-

»des Floer, Fremvext og Bestyrkelse, saa vel i Riget
 »med god Politie og tienlige Anordninger at giøre, som
 »uden Riget med gavnligt Venskab, Correspondense og
 »Forbund med fremmede Stater at stifte og underholde.
 »Han skal og god Indseende have at alle og en hver,
 »som vii beskikke til at tiene os i bemelte Collegio
 »Status, deres Kald og Embede med tilbørlig Fliid og
 »troskab forretter, og sig ellers forholde efter den In-
 »struction, som vii samme Collegio givendes, og efter
 »Tidernes og Sagernes Beskaffenhed forandrendes vor-
 »der, som en oprigtig Rigens Raad og Drost vel egner
 »og anstaaer: Og have vii for samme Riges Raads,
 »Drosts og Præsidents Bestilling tilsagt hannem aarlig
 »Besoldning . 6000 rdr. som hannem af vores Skat-
 »kammer skal erlægges.

Hvad Skatmesterens Embed var, bliver siden anmeldet.

Cancellereus Bestalling som var af samme Dato
 var i Begyndelsen Ligelydende, men havde siden denne
 Forandring: »og eftersom vii bemelte vores Riges Raad
 »og Cancellier have tilbetroet at være President udi
 »Cancellie Collegio og Assessor udi Collegio Status, da
 »skal han sig i alle Maader derudi forholde efter den
 »Eed som han os derpaa giort haver, som det en op-
 »rigtig Cancellier egner og anstaaer: Og have vii for
 »samme Bestillinger naadigst tilsagt hannem aarlig Be-
 »soldning . 6000 rdr. nemlig for Rigens Raads Bestilling
 »3000 rdr. for Præsidents Collegio Bestilling udi Can-
 »cellie Collegio 2000 rdr. og for Assessoris Bestilling udi
 »Collegio Status 1000 rdr. som hannem aarligen af vores
 »Skatkammer skal erlægges.

Af disse Bestallinger lære man at Hs Mt. da alle-
 rede havde begyndt at oprette sine nye Collegier.

Samme Dag til Aften var de tre her til stædevæ-
 rende Biskopper D: Hans Svane, D: Anders Anderssen
 af Olborg og D: Iohan Didrichsen Bartsker af Wiborg,
 saa velsom alle fire Borgemestere af Kiøbenhavn hans

Kongl Mayts Gæste paa Slottet. Hr Hanibal Sehested og Peter Reets vare samme Tid ved det Kongelige Tafel.

Løverdagen den 27de Octobr holdte Kiøbstædernes Deputerede for sig allene, paa det Jislandske Compagnie en Samling angaaende Indqvarteringens Ligning, Kopskat og flere Puncter. De indgave til Rigets Skatmester Cancelleren og Feldt Marskalken en Memorial, hvor udi de beklage den nød og elændighed, de fattige Borgere i Kiøbstæderne lide, formedelst den tunge Indqvartering, som de endnu saa længe efter Fredens Slutning maae have, bedende Deres Excellenser vilde for deres Allernaadigste Herre og Konge deres Trang og Anliggende alvorligen andrage, og til nogen snar Frelse befordre.

Ellers var Alting stille uden at den Lærde Borri-chius samme Dag paa Academiet Disputerede pro loco.

Dette anfører jeg Alleneste for at kunne der af tage Anledning til at give nyt Vidnesbyrd om den store Konges Friderich den 3dies Kierlighed og Ombue for Lærdoms og Videnskabers Fremvext i sine Riger og Lande i det Hs K. Mt. midt under den forvirring og elendige Tilstand som den ulyksalige Krig ellers havde efterladt Landet udi, ei allene beskikkede denne berømmelige Mand til at Lære Studium Philologicum, Poeticum, Botanicum og Chemicum paa Universitetet, men end og tillod Ham for viidere at perfectionere sig, endnu 2 aar uden Lands at for Reise. Ia det som meere er, efter di Han efter Kongens Befaling havde paataget sig et Opus Metricum at skrive og ikke noget Sallarium ved Academiet i lang Tiid kunde nyde, til-lagde Hans Mt. Hannem i 3 aars Tid aarligen Fem Hundrede Rigsdaler af Toldstædet Walderhoved i Norge (a)

(a) Den ham allernaadigst givne Bestalling er af 3. Juni 1660. Kongen havde tilforn den 3. Novb. 1659 bevilget hannem paa Livs Tid Kronens Anpart Korn Tiende af Stro Sogn i Friderichsborg Læn.

Søndagen den 28de Octobr efter at der var giort anordning hvad slags Expeditioner af Rente Kammeret og ikke meere af Cancelliet som hidindtil skulle udstædes fik Cancellier Peter Reets som hid ind til havde været ober Rentemester, Kongelig Befaling, at Han Dagen efter Kl. 9 med begge Rentemesterne Steen Hon-dorf og Mogens Friis skulde møde Rigets Skatmester Hanibal Sehested paa Rente Kammeret, og Giøre Han-nem udførlig underretning om begge Rigers Indkom-ster saavel af Læne, som Skatter, Contributioner, Tolde og Andet, saa og i hvad Stand Kongens Intra-der nu befandtes, og hvad de eragtede tienligt til sam-mes Forbædring. Desligeste havde Cancelleren den Anordning at giøre, »At intet herefter som Kammeret »og begge Rigers Intrader vedkommer, være sig For-»pagtninger, Afregninger, Restantzer, Qvitancer, Mage-»skifter, Asignationer, Contracter, og andet deslige, som »angaar Indtægt og Udgift, udi Cancelliet Expederes; »Men paa Skat kammeret hvor det henhører, og til »dette desbedre i Verk at sette, saa mange af Rente-»skriverne at bruge, som han dertil fornøden agtede. Dette blev ogsaa Hanibal Sehested ved en Kongelig Messive til Efterretning meddeelt.

Samme Dag blev udstædet til alle Stændernes her værende Deputerede et Kongebrev Lydende:

»At eftersom for Hans Mt. adskillige Klager ind-»komme over den store Inqvarterings Ulighed i Riget, »da skulde de befuldmægtige nogle visse af hver Stand, »som Morgenen efter ved 8te slet kunde forsamle sig i »det Islandske Compagnies Huus, og der i General Krigs »Commissairens Otte Povischet' overværelse Conferere »og Hs Mt. underdanigst Forslag giøre ved hvad Mid-»del, Liighed bedst kan treffes, at Soldatesqven til Hest »og Fods tilbørligen til Rigets Defension kan vorde »underholdet, og den eene Stand sig ikke mere end den »anden med billighed have at besvære, der paa Hs Mt. »sig siden efter befundne beskaffenhed vilde at resolve.

Mandagen den 29de Octobr vare efter allernaadigst Befaling alle Stændernes Deputerede Adel Geistlige og Borgerlige forsamlede i det Islandske Compagnies Huus, hvor Cancellier Peter Reetz og Feldt Marskalk Schack komme til dem. Cancellieren forelæste dennem, nestforbemelte Kongebrev angaaende en Liighed at treffe ved Militiens underholdning. Blev da besluttet at nogle visse af hver Stand skulde møde igien om Eftermiddagen, for da paa bedste Maade derom at Conferere.

Klokken 3 forsamlede sig paa bemelte Stæd paa Rigets Raads Vegne Cancellier Peter Reetz, Hr Sivert Urne og Feldt Marskalk Schack, paa Adelen Vegne Hr Jver Krabbe, Iørgen Rosenkrants, Henning Povisk, Otte Povisk, og Ove Iuel, paa Biskoppernes Vegne D: Anders Anderssen og D: Johan Bartsker. Paa Capitlernes Vegne D: Ludvig Pouch og M: Hans Ruman. Paa Ministeri Vegne, Provsten af Kiøbenhavn, Provsterne af Slagelse og Schanderborg, og paa Kiøbstædernes Vegne nogle visse Deputerede, og blev da giort et Forslag om en Kop Skat, hvilket blev optaget ad Deliberandum til om Morgen.

Tirsdagen den 30te Octobr Klokken 8 vare de Geistlige for samlede paa Conventhuuset, og samtaledes om denne Kopskat, hvad enhver af de Geistlige kunde taxeres for, formodentlig have de andre Stænders Fuldmægtige, og været om Forniddagen samlede hver paa sit Stæd, samme ærinde at forhandle og imellem sig afgjøre.

Om Eftermiddagen Kl: 1. bleve Rigets Raads Deputerede med Adelen samt de Geistliges og Borgerliges forsamlede i det Islandske Compagnies Huus, og da endeligen efter adskillige til deels frugtesløse Raadslagninger, samtykte alle med hinanden udi denne Kopskat, hvorpaa enhver Stand opsadte og indgav sin Taxt.

Af Geistligheden var en Biskop og Hans Hustrue hver sadt for 4 rdr., og hvert deres Barn for 1 rdr., de ringere for halvedeelen eller mindre efter Proportion.

Magistraten i Kiøbenhavn havde med de 32 Mænd paa samtlige Borgerskabets Vegne opsadt deres Taxt for sig selv, saaledes, at Borgemester og Raad, Kiøbmænd Kræmere og Bryggere, Bagere og Slagtere, som Formue havde skulde give for sig og Hustrur hver 4 rdr. De ringere og uformuende mindre, og som de efter billighed kunde blive Taxerede for. Hvorhos de bade, at god orden over Soldatessket maatte stilles og Alt røveri paa det alvorligste straffes. Alle de Andre Kiøbstæders Deputerede indgave samtlige et vidløftigere Indlæg, hvorudi efter at de have anført den af dem bevilgede Taxt, som omtrent er halv proportioneret i mod den Kiøbenhavnske, de understaae sig at gjøre Erindring, om nogle af dem forhen giorte Forslag, at de samme strax maatte settes udi værk, eftersom vil formodes at Hoved Skatten ikke kand forslaae til Miliciens Underholdning mindre til andre Rigets fornødenheder. De Foreslaae da paa nye disse fire Poster:

- 1) Alle Kronens visse og uvisse Indkomst i Danmark og Norge, af Lænene, Tolde og andet, maatte følge Kronen og Rigets Raad og andre som mærkelig Tieneste gjøre af Hs K. Mt. efter naadigst Behag aflegges.
- 2) At Ladegaardene maatte afskaffes, Eiendommene med Bønder besettes eller forpagtes til hvem mest vilde give.
- 3) At Kronens Bønder maatte være frie for Ægt og Arbeid, og i Stædet give Penge, som vilde være baade Kronen til Fordeel og Bonden til gavn og Lettelse.
- 4) Skulle alt dette endnu ikke stoppe Udgiften gjøre de end ydermere Forslag, at alle Kronens, Adels, Geistlighedens Bønder og Tienere, Skov og Mark, Herregaardenes og Kiøbstæders Bygninger og Eiendomme, aldeles intet undtagen, maatte Lignes udi Ploge, eller Tønder Hartkorn og naar Riget en hvis Sum Penge behøvede, var der efter

lettest og ligest alle Contributioner at legges, saa den Fattige ikke skulde komme til at betale for den rige som hidtil skeet er.

Derimod formode de allerunderdanigst, at alt Consumption og Papiirs Paalæg, Indqvarteringer, Skatter, Vognnægter, frie nattelejer og Fodringskaber, og alle andre besværinger maatte ophøre og de fattige Kiøbstæder, som frem for andre Stænder have været hart betyngede, til det bedste Naadigst betænkes.

Den Taxt som Adelstanden havde sadt sig for er mig ikke forekommen.

Samme Dag bleve tvende berømmelige og især ved denne store Herredag vel fortiente Mænd af Hs K. Mt. til en Belønning for deres Troskab, kloge Opførsel og Velmeening for Riget og det Kongelige Huus til nye Værdigheder allernaadigst forfremmede, Biskoppen D: Hans Svane til at være Erke Biskop, Kongelig Raad, President i Consistorio og Assessor i Collegio Status og Høieste Ret.

Og Borgemester Hans Nansen til at være President i Kiøbenhavn, Kongelig Raad og Assessor i Collegio Status.

Hvorpaa de begge aflagde deres Eed. Den sidstes Embede som President i Raadstuen var gandske nye og den førstes Titel som Erke Biskop havde ikke været hørt i Danmark siden Reformationen eller henved 130 Aars Tid, dog betydede denne Værdighed ikke det samme nu som da.

Endnu samme Dag blev Borgerskabet i Kiøbenhavn først Aftakket fra deres Vagt ved Portene og paa Voldene, som de nu over 2 aar Nat og Dag flittigen havde udholdet.

Dette gik saaledes til: Eet hvert Compagnie kom med sin Fahne og stillede sig neden ved Slottet langs med Proviant gaarden og Tøihuset.

Hs K. Mt. kom i det samme til Hest ud af Stalden og havde Feldtmarskalk Schack efter sig. Kongen

reed først rundt om alt Folket, der efter stillede de sig begge for Linien, da Feldtmarskalken takkede dem samtlig i Kongens Navn, for deres i all den Tiid udviiste troe Hielp og Tapperhed.

Da Schack havde endet sin Taksigelse, tog Kongen Hatten af, og bukkede for Borgerskabet, hvorpaa de alle, tre gange raabte: Kongen leve og svingede Hattene i Luften, Hs Mt. gav sig tilbage ind i Stalden, men Feldt Marskalken reed siden langs frem med hvert Compagnie med bart Hoved, og takkede saa vel Officerer som Gemene, førde dem ogsaa selv tilbage til Vestre Port hvor de paa den aabne Plads, bleve med alle aftakkede, efter at de 3 gange havde givet en Salve. Derpaa bleve alle Vagter og Poster igien med Soldater besadte.

Onsdagen den 31te Octobr vare tvende af de Herre Capitulares D: Ludvig Pouch og M: Hans Rhuman hos den nye Cancellar, for at ønske Ham Lykke til denne Værdighed. men mest for at recomendere Ham Capitlernes Anliggende med Begiering at man maatte om Capitlerne, og Allermest det som ligger ad Officium, forsikres, eftersom det temmeligen blev angrebet. Cancellaren svarede han aldrig skulde raade til at med Capitlerne skulde skee nogen Forandring, baade fordi Han saae intet derudi at være imod Kongens Arvehøihed saa var og Godset med større Forbindelser fra nogens Angreb secureret.

Man finder heller ikke at med Capituls godset er bleven giort nogen Forandring saa lenge Cancellar Peter Reetz levede. De bade og samme Tid om deres Demission og Lov at fare Hiem, som Han lovede om mueligt var, at befordre hos Hs K. Mt.

Torsdagen den 1ste Novembr som var Allehelgens Dag gjorde Biskopperne af Olborg og Wiborg D: Anders Anderssen og D: Iohan Bartsker paa nye deres Eed som Superintendenter. De havde forhen ved Arve Hyldingen svoret som troe Arve Undersaatter og Depu-

terede fra Deres Stifter men nu aflagde de Eeden for deres egne Embeder ligesom Rigets Raad og Andre Kongelige Betiente efter Souverainiteten maatte giøre.

Samme Dag gik til Admiralen paa Holmen Niels Juul en Kongl. Befaling, at Han uden ophold skulde giøre Hanibal Sehested Underretning om Holmens og Flodens Tilstand med rigtig Inventarium paa hvis der fantes, og at han her efter intet Annammer og Leverer uden Hs Mts egen ordre, og saadan ordre Skatmesteren strax avicere.

Paa samme maade fik Obersten paa Tøihuuset Marius Rothsten Hs Mts Befaling at giøre Sehested Underretning om Tøihuusets Tilstand, med rigtig Inventarium paa hvis der findes, og at Han der intet modtager eller udleverer uden Hs Mt. udtrykkelige ordres, hvilke ordres han Skatmesteren strax havde at tilkiendegive.

Alt dette blev ogsaa i et brev fra Kongen Hr Hanibal Sehested til Efterretning meddeelt, med Befaling ogsaa at tilholde Provianskriveren og Væveren paa Klædekammeret, at de giøre Ham fuldkommen og fornøden Efterretning, om Provians Huusets og Klædekammerets Tilstand.

Fredagen den 2den Novembr vare Canikerne igien hos Cancelleren om Svar paa Capitlernes Vegne, hvortil Han svarede at de ikke saa hastigen derom kunde faae Beskeed førend Regieringen fuldkommelige var bleven indrettet. De anholdt da at de i det ringeste maatte faae et ord paa det Gods som var lagt til Officia.

Samme Dag vare disse 5 nye Kongelige Raad og Ministri i Raadstuen for Slottet forsamlede, Rigets Drost, Rigets Skatmester, Kongens Cancellar, Erke Biskop Svane og Præsident Nansen.

Endskiønt det ikke vist kan siges, tør man dog ikke tvivle paa, at Deres Deliberationer jo have haft nærværende Omstændigheder og Regieringens nye Indretninger til Øyemeed.

Løverdagen den 3die Novembr solicerede Kiøbenhavns Stads Deputerede meget, at der maatte stilles en orden med Soldatesqvet, da det var Byen umuelig at holde det.

Søndagen den 4de Novembr var M: Hans Ruhman i Capitlernes Anliggende igien hos Cancelleren, som da svarede, at Han kunde forfatte noget skriftlig om det Gods, som ligger til Officium, saa vilde han see, Han kunde bringe det saavit hos Kongen, at Han paa Hs Mts Vegne maatte skrive derpaa.

Mandagen den 5te Novembr søgte de tvende bemelte Capitlernes Deputerede atter at tale med Cancelleren, men han var da udreist.

Samme Dag bleve tvende Supplicationer med derhos en liden Memoria! paa nogle Forslag om Qvarterernes Forandring eller Folkenes Forlægning leverede i Kongens egen Haand; Ligeledes Kiøbstædernes Fuldmægtiges Forslag om Kopskatten.

Endnu samme Dag udginge Kōngelige Rescripter til Biskopperne med Aabne Breve til Geistligheden Angaende den af Stænderne bevilgede Kop-Gelt eller Hoved-Skat, af Tilhold at samtlig Præsteskabet og Andre Geistlige inden førstkommende Iule aften leverer Skatterne i reede Penge, hver til sit Stifts Biskop, som var befaleet at levere den igien paa sine Steder, og siden paa Skatkammeret i Kiøbenhavn fremvise qvittering derfor med rigtig Mandtal paa alle de Persohner, som samme Hoved-Skat udgivet havde, paa det Militien deraf strax kunde betales og undersaatterne for den tunge Inqvartering nogenledes forhindres indtil Consumptionen eller Andre foreslagne Midler kunne indkomme.

Af lige Indhold udgik aabne Breve til Adelen over All Riget med Messive til Læns mændene tilligemed Kongelige Befalinger til dennem, som samme Kop-Skat af Adelen skulle indkræve, nemlig: Ove Juul i Sieland, Iørgen Kruse i Ribe og Aarhus Stifter, Sivert

Brochenhuus i Wiborg og Aalborg Stifter. Erik Kaas i Fyen og Langeland, Oluf Brochenhuus i Lolland og Falster.

Rigets Drost Hr Iochum Gersdorf Skatmesteren Hr Hanibal Sehested, Cancellen Peter Reetz og Feldtmarskalk Hans Schack finge sauntlige en Kongelig Befaling, at de sig den følgende Dag Klokken 9 skulle forsamle enten paa Raadstuen for Slottet eller i Drostens Huus, tagende til sig den Tydske Cancellen Theod. Lante, Henrich Muller, Kammerskriveren Christopher Gabel, General Postmester Povel Klingenberg, Bergamts Raad Selius Marselius og Iochum Irgens, hvortil Erke Biskoppen med nogle af Geistlighedens og Hans Nansen med nogle af Borgerskabets Deputerede vare befalede at komme, da de alle med hinanden om Consumptions Paabud skulle conferere, og til fuldkommen Beslutning udføre, at det med forderligste kan vorde i verkstillet, tagende derudi ingen Forsømmelse, eftersom dennem selv er bevidst, hvad Magt derpaa ligger.

Derom fik Svane og Nansen til Efterretning hver sin Befaling.

Tirsdagen den 6te Novembr Klokken 8te vare Canonici eller Capitlernes Deputerede hos Hr Hanibal Sehested, for at aflegge hos Hannem sin Lykønskning til det hannem af Hans Mt. betroede høie Skatmester Embede, da de tillige toeg Leiligheden i agt og recommendede Capitlernes anliggende udi Hans Bevaagenhed.

Hr Hanibal Sehested og Hans Schack finge i dag Befaling at forsamle sig ved Kl. 1 slet efter Middag, tagende til sig Henning Povisk og Otte Povisk, samt Borgemesteren af Odense, og saa mange af det Fyhnske Borgerskab, som Han vilde til sig tage, der sauntlig at overvie, og conferere, om Inqvarteringens Lighed blant alle Stænder i Fyhn efter Landets Beskaffenhed, at dermed engang for alle kan kommes til Endelighed, og den cene Stand sig ei over den anden for Uliighed skal have at besvære.

Ligelydende Breve angaaende Inqvarteringens Liighed i Sielland, finge Hr Jochum Gersdorph, Hr Hanibal Sehested, Peter Reetz og Hans Schack, at de nemlig Morgenen efter Kl. 8te skulde komme sammen paa det Islandske Compagnie, tagende til sig Otte Povisk og Ove Juul, samt paa Geistlighedens Vegne, M: Rasmus Winding, og saa mange af de herværende Siellandske Borgemestere, som de selv begiere, for at afgjøre bemelte Liigning.

Samme Dag indgav samtlige Kiøbstæders Fuldmægtige uden for Kiøbenhavn, en Allerunderdanigst Memorial, indeholdende: at eftersom de den 30te October havde bevilget en Kopskat, og sig derudi fast over Formue angrebet, paa det den store Inqvartering maatte ophøre, og derhos underdanigst giort Forslag, hvorved alle Contributioner herefter beqvemmeligst kunde Anlægges, at der maatte blive en billig Liighed imellem den Riiges og Fattiges Udgift; Men de nu have hørt Tale om, at de fattige Folk i de smaae Kiøbstæder, skulle i denne Kopskat give lige med Adelens og Kiøbenhavns Indbyggere, hvis Formue i ingen Maade er at Ligne sammen; da bede de Allerunderdanigst Hs K. Mt. allernaadigst vil betænke deres armelige Tilstand, og ikke tilstæde, at forhøie det, som af dem i høieste Maade er vedtaget, endskiønt det var dem fast en umuelighed at bringe tilveie, og derudi ingen Liighed var, men deres store Nød drev dem til at indgaae saadant Middel, som syntes dem det snarest at samle Penge ved, Herhos de tilstille Hs Mt. deres underdanigste Bevilling og Forslag, samt underdanigste videre Supplication og Begiering, forventende Allerunderdanigst een naadig og mild Resolution, paa det de fattige Folk, som nu paa 10de Uge haver været fra Huus og Hiem, maatte naadigst med god Forretning forloves Hiem igien.

Onsdagen 7de Novembr aflagde de Herrer, som før Souverainiteten havde været udi Rigets Raad deres

Raads Eed igien. Ved Arve Hyldingen vare de løste fra deres forhen giorte Eed, og svore da paa nye, som Hs Mts troe Mænd og Tienere. Men nu, efter Hs Mt. havde lagt Planen til sine Høie Collegier og nye Re-gierings maader, og bestemt Rigs Raadene hver til sin forretning, maatte de giøre Eed paa nye, som Kongens Raad, eller som de og undertiiden Kaldes K. Mts. Rigs Raad. De fleeste af dem, eller de som ikke i andre høie Collegier, bleve fordeede, bleve forordnede at sidde i Justitz Collegio eller den høieste Ret.

Samme Dag vare nogle af Ministri, Raad og Ade-lens Deputerede, samt Stændernes Fuldmægtige af Siel-land og Fyhn efter de Befalinger, Dagen tilforn var udstædde, sammen i det Islandske Compagnies huus, og confererede om Inqvarteringens Liighed og en orden med Soldatesqvæt, alt efter de Kongelige ordres, som de derom havde bekommet, men intet blev udrettet.

I Dag kom ellers en Befaling til Sehested og Schack, at samle sig Morgenen efter Kl. 9. paa det Islandske Compagnie, tagende til sig Landcommissairierne i Iyl-land, Iørgen Kruse og Ebbe Gyldenstjerne, som og Bi-skoppen af Wiborg og hvem Han af de Iydske Geist-lige vilde tage med sig, samt nogle af Borgemesterne fra Iylland, for at overlegge, om Inqvarteringens Lig-hed blant Stænderne i Iylland. Men denne ordre blev formedelst nogen hindring ikke bekiendtgiort for de Deputerede af Iylland, før end Dagen efter imod Aften, saa de ikke bleve samlede før om Fredagen den 9 Novembr.

Torsdagen den 8de Novembr indkom Borgerstan-dens Deputerede med et Indlæg lydende: *) At efter-som alle de Forsamlinger, som endnu udi dette Møde efter Hs Mts Befaling om Liighed have været holdne, aldeeles intet have frugtet, men med Consumption, stemplet Papiir og Kopskat været forhindrede, og den

---

*) Skatkammerets Instrux Holberg T: 3: p: 508.

ulidelige Byrde ladet ligge paa den forarmede Borgerstand, og Herregaardene med deres Herligheder forskaanet, da bede de underdanigst, at den undertrykte Borgerstand fra saadan Tribulatz og Ruin maae entlediges, saa den eene Stand efter Hs Mts naadigste Villie maatte bære Liigheds Byrde med den anden, hvilket ikke kan ske uden Adelen maae tilholdes, nu strax deres rigtige Iordebøger, samt Herregaardes og Ladegaardes Taxt paa Bygninger, Avling, Skov, Mark, Herlighed, Giesterie, Møllenskyld tilligemed Ugedags Tienere, intet undtagen, under deres Hænder fra sig at levere, hvorefter ret Liighed kan giøres, dog at Herregaardene med deres Ugedags Tienere, som i Renteriets overslag ikke beregnet er, strax pro qvota maatte annanne endeel af Soldatesqvot, og Kiøbstæderne, som ingen Middell eller Levnets ophold have, lettes fra den strenge Inqvartering, saa ville de med deres Borg og Laan endnu Alle saavit mueligt komme deres Aller-naadigste Konge og Fæderne Land til Hielp til Militiens Underhold.

(Ligesom Kiøbenhavn's Universitet, havde i agt taget sin allerunderdanigste Pligt, saa forsømte ei heller det Kongel. og Ridderlige Academie i Sorøe paa denne Dag om Formiddagen, at lade holde en offentlig Tale af D: Henrich Erænst, Juris Prof: Publ: med hvilken Han paa Academiets Vegne allerunderdanigst Gratulerede Hs K. Mt. til sin nyelig bekomne Souverainitet og Arve Regiering. Bircherod Annal: Mss.)

Fredagen den 9de Novembr Klokken 9 forsamledes de udnævnedes Deputerede af Iylland paa det Islandske Compagnie, men formedelst at Hr Hanibal Sehested, som var den fornemste Formand for den af Hs Mt. sadte Lignings Commisson, havde Anden Forretning, blev det opsadt til Anden Dagen.

Imidlertid forfattede Kiøbstædernes Fuldmægtige af Lolland og Falster et Forslag, hvor efter de meente at Inqvarterings Liighed bedst kunde treffes i disse

tvende Provincer. De havde vel eragtet bedst, at Ligningen kunde gøres efter Hartkorns Formue og de Almindelige Skatter, men eftersom Iordbøgerne, ei endnu vare indleverede, og det nu ikke paa den Anden maade kunde skee, da foreslaae de, at med den Indqvartering, som i Lolland og Falster er beregnet til Gemene Soldater 1655 Mand, saaledes maatte forholdes indtil andre Midler indkomme, hvormed Soldatesqven kunde betales:

- 1) Adelen til deres Sædegaarde, som ere 30 tilsammen, haver omtrent tredie Deel af Bønderne i Lolland og derfor kan tilkomme den fjerde Part af Militien der i Landet at underholde, som er 414 Mand; Enten de nu vil have Officerer, Ryttere eller Soldater, for saavit deres Summa beløber, stilles til de gode Herrers betænkende, som af His K. Mt. ere befalede Liighed at gjøre.
- 2) Nyekiøbings, Aalholms og Halsted Klosters Læne og Geistlighedens Bønder, som omtrent ere 3000 tilkommer at underholde af de øvrige 1241 Soldater, en Andeel af 1064 Mand; Men efterdi Halsted Klosters Bønder, meere end Andre, ere ruinerede, kunde dem legges Maribo Klosters Bønder, som er 271 i Tallet, til Hielp. Og som Bønderne have best Forraad af Foderage, kunde de best have Rytteriet, og hvis de meere tilkommer, kunde dem af Fodfolket tillegges.
- 3) Kiøbstæderne tilkommer at holde af hver 10 rdr. Union Skat 3 Soldater, dog at enhver maae betales sin Forstærkning, og korte i sin Indqvartering, hvis de holde fra den 1 November.
- 4) Begierer de underdanigst, at der maatte skee Liighed imellem Stænderne i disse Provincer, at hvoe der ikke haver haft sin Anpart af Indqvartering, siden Fienden qvitterede Landet, maatte vederlegge dem som have haft formeget.

Løverdagen den 10de Novembr vare de Deputerede atter paa samme Tid og Stæd forsamlede. Men

fordi bemelte Herrer af Raadet vare i Anden Forretning, skeede der heller ingen Session. Dog blev M: Rasmus Winding, som var Comitteret paa Geistlighedens Vegne af Sielland, og M: Hans Rhuman af Aarhus nogen Stund hos Borgerskabet at forfare deres Forslag om Militiens Underholdning . og gik det da derudpaa, at alle Officererne vilde de have Inqvarteret paa Adelens Gaarde, Rytteriet paa Landet hos Bønderne, og Fodfolket i Kiøbstæderne, og skulle Geistligheden komme dennem til Hielp. Saaledes vilde Stædernes Deputerede af Sielland at Roskilde Capitel og Præsterne i Sielland skulle deele 500 Mand mellem sig. Militien blev og da beregnet, at skulle beløbe sig med Rytterie og Fodfolk, samt Stabs og andre Officerer til 24026 Mand, foruden Dreng, Qvinder og Børn. Ved denne Tid vare de fleeste Geistlige allerede fra Herredagen Hiemreiste, da dog deres gode Raad paa Ministeri Vegne end behøvedes.

Samme Dag har Magistraten og Borgerskabet i Ringsted under Byens Segl, samt Øvrighedens og nogle de beste Borgeres Hænder, opsadt og affærdiget et Instrument, hvorudi de Allerunderdanigst lykønske Hs K. Mt. med Arve Regieringen, men tillige Approbere alt, hvad deres Borgemester Claus Povelssen paa Herredagen havde bevilget, og især at Han med de Andre Stænder havde Hyldet og soret Hs K. Mt. som Arve Konge og det Kongelige Huus paa Mands og Qvinde Siden som Arvinger til Danmarks Rige. Formodentlig har flere Kiøbstæder gjort det samme.

Søndagen den 11te Novembr efter Prædiken gjorde Kammerskriveren Christopher Gabel sin Eed ^{a)} for Kongen paa at være Rentemester i Skat-Kammeret, ligeledes blev og Henrich Muller beskikket til at være Rentemester, Kammer Raad og Assessor i Kammer-

---

(a) Ruffman nævner ilanem Her Kammertiener Gabel, men det er en Forseeise.

Collegio (Bircherod). Hans Mule, som var Oeconomus paa Communitetet og Vitus Bering Kongelig Historiographus bleve begge forordnede at være Assessores udi Kammer Collegio.

Kiøbstædernes Deputerede i Iylland gave sig den Frihed ved en Pro Memoria at gjøre Erindring hos de Herrer Rigets Skatmester og Feldtmarskalken, at efterdi de nu i 10 samfulde Uger, havde været fra Huus og Hiem ved dette Møde, deres fattige Borgerskab imidlertid lider meegen Besværing af den strenge Inqvartering, som de ofte for Hs Mt. og de gode Herrer har beklaget, og dem Tid efter anden, saavel er giort Til-sagn om Forlindring, som om naadig Hiemlov, de ogsaa har fornummet, at de gode Herrer skulle have bekommet Hs K. Mts naadigste Befaling, at med Indqvarteringen strax skulle gøres en Liighed, saa den eene Mand sig ei over den Anden skulde have at besvære, de gode Herrer derfor vilde lade sig deres og deres høi betrængte Borgerskabs Nød gaae til Hierte, og uden længere ophold forhielpe deres Sag til en god ende, og hvis ikke strax skeer Lindring, nødes de til med Borgerskabet at forlade den liden Armod de have, da det er dem umueligt længere at kunde udstaae den Tynge dem paahænger.

Derforuden ginge de Deputerede af samtlige Kiøbstæderne i Provincerne indtil Hs Mt. med en Allerunderdanigst Memorial hvorudi de Klageligen anholde, at efterdi all Lasten til de smaae Kiøbstæder Henviises, og Soldatesken, undtagen to Ryttere i hvert Sogn paa Landet, endnu i Kiøbstæderne forpleies, alligevel de erholdes til alle Stænders Conservation hvor over det fattige Borgerskab totalitet Ruineres, og ikke er igien at hielpe; Hs K. Mt. da af naade vilde lade det arme Borgerskab skee saadan Liighed og Ret som andre Hs Mts Undersaatte. De ønskede gierne at Hs Mt. ikke saa ofte skulde derom anmodes; Men da de af Klagemaal hver fra sit Sted dagligen fornemme, at Elendigheden

er saa stoer, kan de det ikke forbiegaae, formodende
Hs K. Mts naadigste Svar og Hielp.

Mandagen den 12te Novembr Klokken 1 over Mid-
dag vare forsamlede i det Islandske Compagnies Huus
Hr Hanibal Sehested Skatmester, og Hans Schack paa
Rigens Raads Vegne, Otte Povisk, Iørgen Kruse, Hen-
ning Povisk, Ebbe Gyldenstjerne og Ove Iuul paa Ade-
lens Vegne. Biskoppen D: Iohan Bartschier, Professor
Rasmus Winding, Doctor Ludvig Pouch og M. Hans
Rhuman paa Geistlighedens Vegne, og nogle visse De-
puterede paa Kiøbstædernes Vegne, og da indtil Klok-
ken halv 7 om aftenen debaterede om Militiens Under-
holdning og Indqvartering, hvorom de Borgerlige De-
puterede havde giort adskillige Forslag. De Iydske
Stæders Deputerede indkomme og nu med et Indlæg
til Sehested, og Schack af Indhold, at endog den under-
retning ikke nu havdes, eller saasart var at bekomme,
hvor efter nu ret Lighed kunde gøres, dog paa det de
gode Herrer ikke forlænge skulde opholdes, og de en
gang for Alle maatte forloves herfra, havde de giort et
Interims Forslag, indtil den behøvende Underretning
kunde bekommes. Og som General Krigs Commissair
Otte Povisk havde ladet dem forstaae, at Alt det Krigs
Folk til Hest og Fods, som nu fandtes i Iylland skulle
Maanedlig koste at underholde 48953 Slettedaler, hvil-
ket kan beløbe Gemeene Soldater, naar 5 Slettedalere
anslaaes paa en Mand, 9795 Mand. Dette kunde lig-
nes efter den forhen af de tvende Stænder givne Unions-
skat, hvis Taxt de fra Renteriet havde bekommet.

Efter at da er Opregnet, hvad Capitlerne i Iylland,
Præsteskabet, Skatte Bønderne, og Kiøbstæderne, hver
har givet i Union Skat, og der efter lignet, hvor meget
Mandskab de kan komme til at underholde, eller hvor-
meget i Penge Maanedlig, resterer endda qvarteer for
2952 Mand, eller 14760 Sldr. Maanedlig, som de ind-
stille til den Velb: Adelstand at ligne paa deres Gaarde
og Ugedags Tienere.

og efterdi Officerer og Gemeene med reede Penge skulle betales, maatte de tilholdes selv at være sig om kvarterer, formodende tillige underdanigst, at Kiøbstæderne maatte skee Vederlag for de Forstrækninger de have giort.

Taxten paa Geistlighedens Unions Skat i alle Stifter blev og opsadt, hvor efter Borgerstanden vilde at Inqvarteringen skulde skee.

Tirsdagen den 13 Novembr vare de udnævnedes igien om det samme, sammesteds forsamlede, nærværende ovenskrevne committerede Herrer tilligemed Erke biskoppen.

Giordes da atter en Summa over Krigs Folket, og i Hast en Liighed, hvormange hver Provints skulde have, og udi hver Provints, hvor mange Capitlerne og Præsteskabet, Lænene, Kiøbstæderne og Adelen skulde underholde, dette varede fra Kl. 8 til Kl. 1. da hver Stand exagerede sine Gravamina. Efter det Forslag, som da af Kiøbstædernes Deputerede blev giort, skulde Jylland af 24026 Mand tilkomme at underholde 11380 Mand, saaledes at Geistligheden skulde have 867. Lænene eller Skatte-Bønderne 4792. Kiøbstæderne 1237. Adelen Ugedags Tienere og Gaarde de øvrige.

Ved denne Leilighed overgav M. Hans Rhuman til Skatmesteren Hr Hanibal Sehested en Supliqve som Biskoppen i Aarhus havde sendt Ham paa Aarhus Hospitals Bønders Vegne, og deres der tiene udi Kirker og Skoler samme steds.

Sehested læste den strax paa Stædet, og bad Han vilde conferere paa sine tilbørlige Stæder hvad Beskaffenhed det havde med Hospitalets og de Geistliges Bønder udi Aarhus.

Klokken 2 om Eftermiddagen vare Biskopperne med Canonicis forsamlede udi Conventhuuset, for at raadslaae hvad her nu var at giøre for Geistligheden, som syntes alt for hart at angribes under denne Unions Skat, hvilken dog havde ingen Proportion med Kiøbstædernes Skat.

Slutningen blev at Erke-Biskoppen vilde med Hannibal Sehested Mundlig remonstrere Hs K. Mt. alle Ting, og at udi dette Forslag ingen Liighed var. Herom blev Prof: Rasmus Winding opsent til Skatmesteren, som lod Erkebispens svare, at han vilde lade Ham vide, naar det var beleiligt at tale med Hs Mt. og endskiønt Borgerstandens Deputerede trængde paa at de strax vilde have det til Ende at de kunde blive entlediget fra Indqvarteringen, saa kom det dog ikke Videre den Dag.

Ved Klokken 4 var Erke-Biskoppen med Hr Hannibal oppe hos Kongen, og forestillede at der var ingen Lighed i den Indqvartering som Borgerskabet efter Unions Skatten vilde gjøre paa alle Stænder, og at den vilde blive Præsteskabet en ulidelig Byrde.

Hs Mt. lod samme Tid kalde nogle af Byens Deputerede op til sig, og lod dem forstaae Han vilde legge endnu 2 Ryttere paa hvert Sogn, og siden af Kronens Gods betale Borgerne, om de vilde holde det andet Folk i Kiøbstæderne bare 2 Maaneder, Men Borgerskabet vilde der ikke til.

Erke-Biskoppen erbød sig imod Borgerne i Sieland, at dersom de vilde troe Ham, saa vilde Han cavere dem allesammen om deres Betaling, men de vilde endda ikke.

Samme Dag kom en Befaling til alle Stænders sidst forskrevne Deputerede, som ikke havde været tilstæde nest forleden 18 October ved Hs Mts Arve Hylding, at de af Adel og Ridderskabet følgende Dags Morgen Kl. 7. skulle møde i Holmens Kirke, de af Geistlig og Borgerlig Stand udi Nicolai Kirke, og Bønderne udi Trefoldigheds Kirke, hvorfra de skulle blive til Slottet ophentede, og Ansagt hvad de ved den bestemte høitidelige Hyldings Act havde at iagttage.

Hs Mt. fandt ellers for got at befale Erke Biskoppen den Anordning at gjøre at Dagen efter tilbørlig Taksigelse af Prædikestolen skulle skee, for den Lykke-

lige Seiervinding, som den grundgode Gud Hs Mt. forleden aar den 14 Novembr forundte over den Svenske arme for Nyborg.

Onsdagen den 14 Novembr som var Hs K. Mts. Navnedag, skulde Hyldingen efter alle dertil giorte Forberedelser, have gaaet for sig af dem, som forrige gang ikke vare tilstæde, og nu efter Befaling vare hidkomne; Men fordi her i Dag skulde holdes forommeldte Taksigelses Fæst til Erindring om den Lykkelige Victorie som Hs Mts: Vaaben paa denne Dag aaret tilforn ved Feldt Marskalk Schack havde indlagt i Fyhn over Rigets Fiender, blev Hyldings Acten til nest følgende Dag udsadt.

Klokken 11 fik de Deputerede Bud de maatte samles i det Islandske Compagnieshuus, hvor de og strax henkomme. Her gik det nu hart til, da Kiøbstædernes Deputerede paastode, at geistligheden skulde holde Indqvartering efter deres Unions Skat. Geistligheden derimod foreholdte den ubillighed der var udi. og blev da en Ueenighed imellem de Geistlige og Borgerlige, som hidindtil i alting med hinanden havde været endrægtige.

I middags Stunden blev paa alle Hjørner udblæst og ved Herolder forkyndt at Arve Hyldingen om Morgen efter skulle angaae og Stænderne Klokken 8 samles, Adelen udi Holmens Kirke, Geistligheden og Borgerne udi St. Nicolai, og Bøndernes Deputerede udi Hellig Trefoldigheds Kirke, hvor de skulle faae Videre ordre.

Samme Dag ved 3 slet vare nogle visse Deputerede af Geistlig og Borgerlig Stand forsamlede i det Grønne Gemak paa Slottet, nærværende Skatmesteren og Feldtmarskalken samt adskillige af Adelen fra hver Provinds. Kom Bud efter de Deputerede Borgemestere af Kiøbenhavn. Der nu Hr Hanibal Sehested havde proponeret det Forslag om den Unions Skat Stændernes Deputerede havde giort, med den Indvending Geistlig-

heden havde rørt derimod, at det var intet vist Fundament at gaae paa, saa som Tiderne vare langt Anderledes og Godset bedre der Unions Skatten først blev lagt. hvilket de Kiøbenhavnske Borgemestere bifaldt, blev ingen anden Slutning tagen end at man derfor fik tænke paa et Andet Middel til Liighed.

Ved Klokken 5 gik de med nogle visse Deputerede, af Adelige, Geistlige og Borgerlige need udi det Jislandske Compagnies Huus, og der beraadede sig med hinanden, hvad Fundament man da skulde udfinde hvorpaa Indqvarteringen kunde see. De sluttede samtlig, at vilde Allerunderdanigst referere til Hs K. Mt. at den trediepart af Landet var Øde, at derfor Milicien maatte reduceres, hvilket samme Tid skriftligen blev forfattet.

Torsdagen den 15de Novembr til den bestemte Tid gik den høitidelige Hyldings Act for sig udi Ridder Sahlen paa Slottet. Kl 12 blev Adelen fra Holmens Kirke ledsaget op paa Slottet udi det Grønne Gemak. De Geistlige og Borgerlige af Nicolai Kirke ordentlig Stift efter Stift op paa Ridder Sahlen hvor der vare giorte paa begge Sider Bænke over Bænke som de kunde sidde paa. Bøndernes Fuldmægtige bleve førte af Trinitatis Kirke op paa Drabanter Sahlen. Overst midt for Sahlen, sadde deres Mayesteter Kongen og Dronningen paa en forhøiet Plads under en Himmel. Fra Kongens høire Haand sadde Prindserne paa Armstole og fra Dronningens Venstre Haand Princesserne i lige Rad ligesom første gang.

Processionen kunde nu ikke være saa stor og anseelig som da man havde heele Slots Pladsen for sig, ellers gik det med alting til ligesom i forrige Act.

De Kongelige Regalia bleve udbaarne og lagde paa et Bord hos Kongen med Rødt Fløiel beklæd for denem gik Hr Sten Bilde med Blodfanen. Hr Oluf Parsberg bar Æblet, Peter Retz Sverdet, Hr Hanibal Sehested Seperet og Rigs Drostten Hr Jochum Gersdorf Kronen.

De Kongelige Ministri toge Sæde paa de ved Siderne for dennem sadte Stole. Tvert over Sahlen var Skranker indrettede, hvor inden for stoede tvende Herolder i Deres Dragt og med deres Septer i Hænderne, og uden for de Kongelige Drabantere i Gevæhr.

I Slots gaarden loede sig Pouker og Trompeter høre, hvergang dem gaves Signal. Cancelleren Peter Reetz, stillede sig hen imellem Kongen og Kron-Prindsen, og efter at han havde holdet en Tale af samme Indhold som forrige gang, oplæste Eeden for Stænderne hvilke den ene efter den anden ved Hofmarskalken bleve opkaldede og hen førte til Skammelen som stod for Kongens Fødder, hvorpaa de Knælede, og med oprakte Fingre Aflagde Eeden. Dette skeede Sessionsviis eller saa mange som paa en gang af hver Stand kunde komme til at sidde. Af Adelen vare tvende Sessioner, af Geistligheden fire, af Borger Standen en, Men af Bønderne og deres Fuldmægtige fem. Disse sidste i stæden for at nedlade sig paa den Kongelige Fodskammel, fulde i Knæe paa det bare Gulv, hvilket de selv gjorde af ærbødighed og uden nogen Erindring.

Efter denne Act, som varede til Klokken 4 blev ingen Haandkys, ej heller givet Haand som sidst, men hver gjorde sin Reverentz for Kongen, Dronningen, og det Kongelige unge Herskab. Der blev ej heller noget Taffet holdet, Men Stænderne Geistlige og Verdslige bleve i deres orden need ledsagede til Slotsbroen hvor de skildtes ad, og gik hver til sit.

Under alt dette havde en stærk Comando af Borgerskabet Vagt, som havde de fornemste Poster.

Ligeledes var og paa Slots Pladsen opstillet een-deel baade Ryttere og Fodfolk, for at hindre den Gemeene Mands Tilløb.

Da nu Alting var fuldendet blev Stykkerne af Voldene og Floden tre gange løsnede, og Borgerskabet saavel som de andre gave deres tre Fryde Salver.

Samme Dag indkomme nogle af Bondestanden med

en mærkelig Memorial til Kongen, men som var temmelig hart stilet imod Adelstanden, derudi efter at de have tilkjendegivet deres glæde over at Hs Mt. af Guds Forsyn og sine gode Undersaatteres gode Affection til Rigets beste, er løst af det Baand, hvorved Han af den adelige Stand var beknyttet, Angive de, at her i gammel Tiid, før Adelen havde saa meedet at raade, vare henved 6000 Selvejer Gaarde i Riget, som hver til Kongen og Rigets Tieneste holdt en Rytter altid i beredskab. Men efter Haanden ere de fleeste af slige Gaarde byttede fra Kronen til Adelen for ringe forskyldet Gods, eller paa Anden Maade til dem afhændede, saa at Beboerne i stæden for Frihed, ere blevne med Hoverie og Treldom Haardeligen belastede, og mange har maattet forlade den Selvejer Grund og Eiendom, som ellers mange tusinde Daler var Værd. Det øvrige Selvejer — saavel som Kronens — beste Gods, have de søgt baade ved Mageskifte og Pant sig at tilvende, hvorved en mægtig Pille i Fædrene Landet er omstødt, ja ikke det Allene, men mange Kirker og frie Birker have de sig fra Kronen tilbyttet og til veje bragt sig til op-høielse, Kronen til Forringelse, Kirkerne til Ruin, i det Indkomsten ikke til deres vedligeholdelse anvendes. Præsterne til Skade, som paa deres Rettighed forkrænkes, og Bonden til undertrykkelse. og Kongen kunde ikke andet end tabe ved slige Mageskifter, hvorom Hand dog ingen Kundskab fik, formedelst at det var Adel som det begierede, det var Adelige Læns mænd sig derom skulle Erklære, det var Adel som Liquidation skulle gjøre og Sagen i Cancelliet befordre med Videre. Som derfor Hans Mt. nu kan baade have Magt og Ret til sligt Gods igien at lade Annamme, inod det derfor er givet, kunde Hs Mt. dermed beviise dem en stor Naade, og Riget en stor bestyrkelse. De vilde derimod af hver fuld Gaard ligesom i gammel Tid holdé Hans Majts en Rytter og enda give deres rette Landgilde. De ønske Hs Mt. ikke ville tilstæde

Adelige Lænsmand at regiøre over Bønderne, som her til skeet er. Hs Mts. Skove til Ildebrand og Bygning forhugges, og Bonden det skal age høiligen besværet: etc.

Fredagen den 16de November var M: Hans Rhu- man for Prædiken hos Cancelleren, og anholdt om nogen Forsikring paa Aarhus Capitels Vegne og Aller- mest paa det Gods som laae ad Officium. Cancelleren forsikrede, at Han intet skulle tvivle om det Gods som laae ad Officium og ellers bad hannem opsette nogle ord, saa vilde Han efter Hs Mts ordre Skrive derpaa.

Rigs Drosten blev i dag af Kongen befalet, at pro- ponere i Collegio Status, hvad udi Gesantens i Enge- land Frid: von Alefeldts Instruxtion burde forandres, formedelst Hs Mts erholdne Arve Rettighed til disse Riger og Lande, saa og, om Hs Mt. og det Kongelige Huus paa samme sin Arve Rettighed skulde præjudi- cærligt eragtes, om Hs Mt. her efter gav Hertugen af Gottorp og de Andre uddeelte Fyrster af Slesvig Hol- sten den Titel af Arvinger til Norge, som de hidindtil ført havde.

Efter at Hyldingen nu var overstaaen, beklagede sig nogle af Bøndernes hidsendte Fuldmægtige, at den- nem ingen reise Penge dertil var blevne givne; Hvor- hos Hans Mt. gav ordre til Vedkommende Lænsmand, at de Bønderne i Deres Læn skulde tilholde at Give deres Fuldmægtige i hvert Herred, Reise Penge til Hyl- dingen, som Ret kan være og efter Billig opskrift paa Fortæring. Anscende ingen i saadant Tilfælde sig der- for bør eller kan befrie.

Løverdagen den 17de November Klokken 8te om Formiddagen, var Adelen med Geistlige og Borgerlige Deputerede, efter befaling forsamlede i det Islandske Compagnies Huus. Haandfæstningen var tilforn af samt- lige Stænderne erklæret for at være annulleret dødet og magtesløs giort, hvilken Declaration af Rigets Raad og af Stændernes da værende Deputerede blev skrevet paa det Exemplair af Haandfæstningen, som her fantes

tilstæde : Men nu siden der formedelst denne sidste Hylding vare komne flere til af Stænderne, blev forfattet et nyt og eget Instrument paa Pergament skrevet om Haandfæstningens Cassation, som de alle skulle underskrive. Ved Kl. 11: kom Cancelleren Peter Retz samt ober Secretairen Erich Krag til de forsamlede Stænder og havde med sig dette Instrument som lydde. At efter som den stormægtigste Konge Friderich III var for sig og Efterkomere paa Mands og Qvindelinien af samtlige Danmarks Riges Stænder Declareret for deres Arve Konge og Herre, saa vilde samtlige Rigets Raad, Adel og Deputerede af geistlig og Verdslig Stand, med denne deres frivillige Acte, have den af Hs Mt. udgivne Haandfæstning tilintetgiort dødet og magtesløs holden, og Hs K. Mt. fra sin derpaa aflagde Eed udi Allemaader uden nogen exception, qvit og frie erklæret. Dette blev først underskrevet af Rigets Drost, Skatmesteren, Cancelleren, Rigs Admiralen Ove Gødde og de Gamle Rigets Raad, dernest af en stor mængde Adelsmænd, af Rector Universitatis og tre andre Professore, af Erke Biskoppen og tre andre Biskopper, samt Capitlernes og Ministeri Fuldmægtige, siden af Kiøbenhavns Stads og de øvrige Kiøbstæders Deputerede, og endelig af nogle Iydske Herreds fogder og Sandemænd paa Bondestandens Vegne.

Søndagen den 18de Novembr efter Prædiken ved Kl. 10 Slet forsamledes nogle visse Deputerede Geistlige og Borgerlige af alle fire Stifter i Iylland, tilligemed fire Adelsmænd Iørgen Kruse Erich Høg og Peder Sefeldt, samt Ebbe Gyldenstjerne, i anledning af en Kongelig Befaling som de om Morgenen havde faaet, hvilken tilholdte dennem, at de efter Prædiken skulle sammen komme og diliberere hvorledes 10448 Gemene til Fods beqvemmeligst kunde paa alle Stænderne udi Iylland fordeeles til fornøden Indqvartering og underholdning, efter derom sidst udgangne ordinance. Her debaterede de om til Kløkken 6 og komme end da til

ingen ende. Men de deputerede af Sieland, som vare Ove Juul Erke Biskop Svane og fire af den Borgerlige Stand hvilke og saa i følge Een Kongelig ordre havde sanlct sig for at overlægge om 6124 Mands Qvarteer og Underholdning, komme til Ende med deres, saaledes at to Bønder skulde holde en Soldat, 4 Bønder en Rytter, og hver Præst maanedlig give 3 *l.* Men Canonici og Adelen at være frie.

Udi Fyhn skulde 2657. Mand paa alle Stænder fordees hvorom Henning Povisk og Erich Kaas, med nogle Geistlige og Borgerlige der af Provindsen vare befalede at deliberere.

Ligeledes skulde udi Lolland og Falster 1555 Mand forlegges, hvorom Oluf Brokenhus og Hans Steenssen med Provsterne i begge Landene og nogle Borgerstandens Fuldmægtige havde, efter en dennem tillagt Kongelig Befaling at raadstaae.

Alt dette Mandskab til Fods som i samtlige Rigets Provindser skulde Indqvarteres og underholdes, udgjorde et Tall af = 20784 Mand Officererne derudi til Soldater Beregnede. Med Consumptionen, som havde været en af Stændernes vigtige Forretninger paa denne Herredag, var det nu kommet saavit, at den af samtlige Stænderne var samtykt i 3 aar efter Hinanden at udgives, hvorom Forordningen som blev trykt, paa denne Dag er dateret og af Kongen underskreven.

Samme Dag *) behagede det Hs K. Mt. at under-
tegne en Interims Instrux for sit nye stiftede Stads Collegio bestaaende i følgende Artikler.

- 1) Rigets Drost skal være Præsident i Collegio, og naar behøves lade de andre Membra sammenkalde.
- 2) Collegii Forsamlinger skulde skee i Raadstuen for Kiøbenhavn's Slot, derudi Presidenten skal gjøre Propositionerne, og underdanigst Relation til Kongen, om hvis delibereret og behandlet Vorder.

---

*. Conf. Holb: T: 3 p: 508.

- 3) Een Stats Secretair skal holde Protocol over hvis der forefalder, saa og Collegii Resolutioner Concipere, hvilke af Presidenten skal giennemsees førend de Kongen Presenteres.
- 4) Collegium skal i alle Consultationer i høieste Agt have at Hs Mts Souverainitet, Kongelige Auctoritet og Reputation saavel som det Kongelige Huuses Interesse og Velfærd især Arve Rettigheden og andre Regalia handthæves i sin Vigeur og Kraft.
- 5) Naar Sager af stor vigtighed forefalder, skal de der een eller to to gange igientages og Grundigen overveies førend Concilium derom forfattes.
- 6) Collegium skal flittig i agt tage paa hvad maade god Correspondence med Naboer kand underholdes tienlige Forbund giøres og Vedligeholdes, samt hvis disse Rigers Interesse med fremmede Magter kan vedkomme.
- 7) Alle Consultationer skulde holdes hemmelige og i største Secretezza.
- 8) Intet af hvis der Consulteret er skal opsættes til Execution, førend det af Kongen selv vorder Approberet og befalet.

Endnu samme Dag efter Prædiken gjorde Biskopperne D: Lauritz Iacobssen af Fyen og D: Peder Krage-lund af Ribe deres Biskoppelige Eed oppe hos Kongen. D: Peder Schavenius gjorde og sin Eed at være General Procureur, at drive Alle de Sager der falde i de Kongelige Collegier, Ligeledes Iohan Steinkul at være Bogholder i Kammeret.

Mandagen den 19de Novembr ved Ste Slet vare de Committerede af de Iydske Stænder igien forsamlede i det Islandske Compagnies Huus, og da gjorde en Ligning hvorledes det af Hs Mt. anordnede Tall Folk beleiligst kunde Fordeeltes paa alle Stænder i Iyl-land, nemlig hvor mange et hvert Stift kunde modtage, hvormange Præsteskabet overalt, og hvor mange Kiøbstæderne kunde forsørge, som i alt skulle udgiøre

10448 Soldater. Dette Forslag blev skriftligen opsadt, og Hs K. Mt. indleveret, hvor hos de underdanigst begierede, at der maatte forordnes Commissairier af alle Stænder der kunde reise omkring i Stifterne, og stille Indqvarteringen i Værk.

Tirsdagen den 20de Novembr var Borgernes Deputerede forsamlede først paa Slots Pladsen ved den Kongelige Raadstue dernest i Drabanter Sahlen paa Slottet, at forfare Hs Mts Villie om det Forslag de havde gjort angaaende Militiens Indqvartering, hvor General Major Trampe gav dem til Svar, at Hs Mt. begierede at Kiøbstæderne vilde tage sig nogle flere Folk paa end de vare Taxerede for, anseende at Landet kunde ikke taale saa mange, det skulde ikkun vare et par Maaneders Tid saa skulle de strax faa lettelse.

Onsdagen den 21de Novembr var M: Hans Rhuman om Morgenen hos Cancelleren paa Slottet og gav hannem en Supplication til Kongen af Indhold: At efterdi Han nu paa tolvte Uge haver ligget her paa Capitels Vegne i Aarhus, og Vinteren tiltæder, nødes Han at bede om en naadig Demission, formodende at Herredagen nu største Deelen er kommen til ende Dernest som Capitlernes Deputerede haver ved Hof Medicum D: Bulche ladet indgive en Memorial hvor i de Allerunderdanigst bede, at Capitlerne maae blive Conserverede, og det Allodium som af Kongen er perpetueret til Kirker, Skoler og Hospitaler og til Betienternes Underholdning ved samme Brug forblive, saa ervarter Han et Allernaadigst mildt Svar, dem til underretning, som Hannem for Aarhus Capitels Beste til dette Møde haver udsendt.

Denne Supliqve aflærdigede Cancelleren med saadan Paategning: »Hans Mts naadigste Svar herpaa er: »At Han sig naadigst herom saaledes vil med forderligste resolvare, at ingen nogen uret skal seee.

Samme Dag opsadte de herrer Capitulares et pro Memoria paa Alle Capitlernes Vegne hvoraf de vilde

give Cancelleren et og Ober Secretairen et. Derudi de igientage alle deres Postulata til Privilegier for Kapitlerne, som de forhen i tvende Supplicationer af 6te og 22de Octobris, den eene ved ober Secretair Erich Krag, den Anden ved Liv Midicum Bulche indgivne, Allerunderdanigst havde anholdet om. De bade Cancelleren at efterdi de nu naadigst ere blevne demitterede, og sig ikke længere her kunde opholde; Hs Excellence da i deres fraværelse vilde allerunderdanigst gjøre Erindring om Hs Mts naadigste Tilsagn, paa det de ved Hs Excellences gunstige Intercession maatte med fordeligste bekomme en naadig og mild Resolution.

Commissairerne Niels Kaas og Christian Wind finge i Dag Befaling at de strax og uden ophold, efter en medgiven Fortegnelse i Lænsmandenes Adelen eller deres Fuldmægtiges, saa og Krigs Commissari Nicolai Nissens overværelse, ligeligen fordeele Inqvarteringen i alle Stifter saaledes at det ene Stift ei meere Graveres end det andet, og den ene ei meere end den anden uden Persons anseelse besværes.

Som nu Herredagen Lakkede til Ende indkomme Kiøbstædernes Deputerede, før end de reiste, til Hs Mt. med en underdanigst Memorial af saadant Indhold: de havde for nogen Tid siden indleveret en deres underdanigste Begiering, om Confirmation paa Kiøbstædernes Privilegier til Politien og Næringens Fornødenhed, og derhos underdanigst bedet at hvis udi forrige Recesser og Mandater er indført den Borgerlige Stand til præjudice, maatte tages i agt og forandres, og Recessen saaledes Modereres, at alting maae geraade til det Gemene Beste, og ingen af Stænderne til Skade eller Forkleining, med meere, som bemeldte deres underdanigste Begiering i 15 Puncter forfattet, ommelder, hvortil de sig allerunderdanigst refererede bedende Allerunderdanigst Hs K. Mt. vilde samme deres Indlæg og Forslag udi naade Ansee, og dem derpaa Allernaadigst Svar Meddeele, paa det de, som nu fast et fierding aar har

været fra deres Huus, maatte med vel forrettet Sag hiem forloves. Der hos fulgte en erindrings Seddel paa nogle Puncter som Kiøbstæderne begierer K. Mts naadigste Forsikring paa:

- 1) at denne Indqvarterings Forandring maatte begynde og regnes fra den 1ste October, og hvoe som i Kiøbstæderne Boer, eller der haver Gaard og Grund af hvad Stand de ere af (Kirke og Skole tienere undtagen) maae Contribuere til Byens Indqvartering og andre Udgifter efter deres Midler og Formue.
- 2) at Kiøbstæderne maatte bekomme Vederlag for hvis Indqvartering de siden Freedens Slutning have udstandet meere end de andre Stænder.
- 3) Eftersom Hs Mt. Naadigst har befalet og lovet, at Kopskatten til Kiøbstædernes Indqvarterings Hielp for forbiegaaede Tid skulle erlægges, Hs Mt. da i hver Stift vilde Naadigst anordne, at den til samme Brug skulde forblive.
- 4) Efterdi Consumption og Andet blev Bevilget, imod Indqvarterings ophør, fri Fordringskab Natteleiers og deslige Udgifters Afskaffelse, Hans Mt. dennem dette med forderligste vilde Allernaadigst forsikre.

Een Memorial af næsten lige Indhold gave Kiøbstædernes Fuldmægtige til General Krigs Commissairius Otte Povisch med dette eene Tillæg, at Fodfolket maatte blive udi Kiøbstæderne saavit de kunde taale forme delst Foderage, som for Rytteriet bedre kan haves paa Landet.

Torsdagen den 22de Novembr vare Stændernes Deputerede flittigen sammen, anlangende deres Privilegier, og den Taxt hvorefter Byens Tynge og Indqvartering skulde holdes. og blev omtalt de vilde anholde om at have en Pensionarium ved Hove; som deres Sag kunde have iagt, og at de endelig vilde have Forsikring paa deres Privilegier førend de reiste.

Samme Dag gjorde Rigs Raad og Feldtmarskalk Hans Schack sin Eed som Rigets Feldtherre, og meen-

tes han fik sit Stæd og Sæde næst efter Drost. Otte Schade gjorde og sin Eed og blev Kongl. Mts Rigs Raad og Assessor i Cancellie Collegio. General Lieut. Iørgen Bielke gjorde Eed at være Kongl. Mts Rigs Raad, i Hans Stæd kom Claus Alefeldt og blev Feldtmarsk i Norge. Hr Sivert Urne Rigs Raad, blev Rigets Stalmester. Hofmarskalk Kørbitz blev Kl. Mts Rigs Raad og Rigets Marskalk. (a)

Fredagen den 23de Novembr gjorde D Henrich Ernst sin Eed, og kom i Cancellie Collegio, og blev Hannem den Eed Han som Professor paa Sorøe havde gjort remitteret. De tvende Professores Rasmus Winding, og Willum Lange, gjorde Eed som Assessorer i Cancellie Collegio. D: Petrus Bulche Liv Medicus og H: Matthesius Prindsens Præceptor gjorde og Eed og komme i Collegio Status.

Samme Dag blev Biskoppen ved Hs Mts Brev tilkiendegivet, at Hs Mt. allernaadigst havde bevilget at Geistligheden maatte Decourtere deres bevilgede Hoved Skat imod den Indqvartering dem efter Proportion tilkom at Antage.

Løverdagen den 24de Novembr tilskikkede Kongen Rigets Drost Hr Jochum Gersdorf en skriftlig Instruction, hvor efter Han følgende Dags Formiddag havde at convocere alle Assessores udi Hs Mts forordnede Stads Collegio, for at holde den første Session, hvor Han selv som Præsident havde at proponere paa Kongens Vegne, hvis til denne Hs Mts Regierings lykkelige Fortsettelse meest fornøden kunde eragtes, og efter flittig deliberation, samt Protocollerede Vota, Hs Mt. derom underdanigst referere til Hs Mts egen naadigste videre betænkning og Resolution.

Samme Dag vare Capitlernes deputerede D: Iohan Bartsker, D: Ludviig Pouch og M: Hans Rhuman hos

---

(a) Rigets Marskalk det samme som siden Oberhofmarsk, og har ikke noget Fellesskab med de Gamle Rigs Marskers Embede.

Cancelleren, og overgave til Hannem det pro Memoria, som de paa Alle Capitlernes Vegne havde forfattet.

Eet Andet Exemplair deraf leverede de til ober Secretairen og det tredie til Erke-Biskoppen, med Begiering, at naar Modus regiminis i deres Fraværelse skulde foretages, og den nye Reces Formeres, Capitlernes Postulata da og maatte komme i Betragtning, og de om deres Privilegier forsikres. Hvorpaa efter at de havde faaet Tilsagn og Forsikring, de toege Afskeed fra enhver i sær, og reiste saa Alle hjem fra Kjøbenhavn.

Torsdagen den 4de Decembr blev Herredagen med Alle besluttet. Om det er skeet med nogen høitidelig Ceremonie har jeg ikke fundet.

Hvad Stænderne meedens den varede havde forehaft, raadslaaet bevilget, eller giort Forslag om er efter Haanden, saavit deraf som Hs Mt. fandt nyttigt til Rigets Beste, enten ved Kongelige Forordninger eller andre fornødne Anstalter blev sadt i Værk. og siden Regieringen nu paa denne Herredag var overdragen i Kongens Hænder, at Hs Mt. der efter allene kunde gjøre og lade hvad Han fandt allernaadigst forgot og raadsomt, saa blev aldrig siden tænkt paa nogen Stændernes sammenkaldelse, endskiønt der var Andledning dertil i Kiøbenhavns Privilegier, Men Herredagene indtil navnet Selv, døde efter Haanden aldeeles ud, ligesom Stænderne alt funde sig mere og meere fornøiede med den milde og faderlige Eenevolds Regiering som Hs Mt. førde, hvorved Al den Avind, Mistroe, uroelighed og usamdrægtighed som havde hersket iblant Stænderne, og den overnragt og Herredom een Stand søgte at tilvende sig over den Anden, faldt aldeeles bort af sig selv, da nu ingen Forskiel meere blev giort paa Stænder, og den ene Stand saavelsom den anden, havde sig intet om Regieringen at bekymre, eller nogen med Stats Sager at bestille, uden hvem Hs K. Mt. af enten den eene eller anden Stand, fandt Allernaadigst for got dertil at Bruge; Saa at man derefter i Danmark ikke

har vidst meere af Stænderne at sige, men enhver beflittet sig paa, at betiene sig af sin Frihed, og at viise sig sin Konges troe og lydige Undersaat, tiene sit Fædrene Land og agte hverandre som gode troe Medborgere i Staten der Alle med hinanden drage til et og det samme Maal.

Da nu Alting saaledes ved Stændernes cendrægtige Samtykke, og Kloge Opførsel paa alle Sider uden større Bevægelser som ellers oftest følge slige Revolutioner, til det Kongelige Huses Fornøielse og efter Undersaaternes ønske, var kommen til en lykkelig Ende, var det Hs Mts. første og høieste omsorg at faa Regeringen vel ordineret og sadt paa en saadan Fod, at den kunde falde baade Hs Mt. og Undersaatterne mindre besværlig end tilforn. *) Hs Mt. havde forud begyndt at indrette adskillige Collegia, som under Hs Mts allerhøieste Bestyrelse skulle afgjøre alle saavel uden som indenlandske Sager. De samme bleve nu efter Haanden fuldførte og med Værdige Ledemoder af alle Stænder besadte og vare i alt 7 i tallet.

1. Collegium Status hvis giøremaal sees af dets forhen anførte Instruction. Udi dette Stats Collegio blev Rigs Drost Hr Jochum Gersdorf som nu var den første Kongelige Minister, af Hs Mt. sadt til Præsident. Til Stats Raad blev indtagne Presidenterne af de fleeste andre Collegiis, hvor iblant var et par af de forrige Danmarks Rigs Raad, og tillige adskillige andre brave og fornuftige Mænd, meest af den Borgerlige Stand. Saa at dette Collegium da det første gang var blevet Complet, bestoed af følgende Membris:

1. Rigets Drost Hr Jochum Gersdorf Præsident.
2. Feldt Herren Hans Schack.
3. Cancelleren Peter Reetz.
4. Rigs Skatmesteren Hr. Hanibal Sehested.

---

*) De bekostninger som giordes paa Herredags Reiser, spares, og den uroe dermed fulgte, disputer, Uenighed, Had, Mistroe, undertrykkelse.

5. Erke Biskoppen D: Hans Svane.
  6. den Tydske Cancellar Theodorus Lente.
  7. Stats Præsidenten Hans Nansen.
  8. Rentemester Christopher Gabel.
  9. Liv Med: Kam: Raad Bulichius.
  10. Henrich Mathesius og
- 2 Stats Secretairer af hvilke den ene var Iens Iuel.

Af dette Collegio er siden blevet det Kongelige Geheime Conseil.

2. Krigs Collegium hvorudi alle Krigs Affairer til Lands skulle afhandles. Udi dette Collegio bleve indsadte følgende Lemmer:

1. Rigets Raad Felt Herre Hans Schack som fik Rang nest efter Rigs Drosten, Præsident.
  2. Rigs Raad og General Lieut: Iørgen Bielke som vice Præsident.
  3. Rigs Raad og Rigs Marskalk Johan Christof: von Kørbitz.
  4. General Lieutenant Claus von Ahlefeldt.
  5. General Lieutenant Hans von Ahlefeldt.
  6. General Krigs Commissarius Otte Povisck.
  7. General Major Eggerich (Commendant i Kiøbenhavn).
  8. General Major Trampe.
  9. General Major Friderich von Ahlefeldt.
  10. General Auditeur Tscherning.
  11. Stadshouptmand Friderich Thuresen.
- } Krigs Raad.
- } Assessores.
- Secretairen Monsi Mitzler.

3. Cancellie Collegium, hvor udi alle Supplicationer om Geistlige og Verdslige Embeder, om Justitz Sager, og om alle slags benaadinger skulle foretages. Dette Collegium bestoed af Præsidenten, som var Kongelig Cancellar, en Ober Secretair, nogle Assessores, hvoriblant 2de Academiets Professores og 8 Secretairer. fire Adelige fire andre studerede og bereiste unge Mennsker, som tillige skulle skiftes til Secretair Forretningerne i Høieste Ret.

De første Membra i dette Collegio var.

1. Kongel: Majts Cancellar og Rigets Raad Peter Retz, Præsident.
2. Kongelig Majestets Rigs Raad Offe Schade, som havde været Hofmæster hos Kron Prindsen.
3. Ober Secretair Erich Krag.
4. den Tydske Cancellar Theodorus Lenthe.
5. D: Henrich Ernst som havde været Professor paa Sorø.
6. Professor Rasmus Winding.
7. Professor Willum Lange.

4. Iustitz Collegium eller høieste Ret, hvilket skulle gjøre en Part af de Forretninger, som de forhen holdne Herredage havde gjort.

Her skulle alle Rettens Sager som havde Passeret over Retterne i begge Riger, som for den øverste Domstoel paakiendes og orddeeles. I dette Collegio blev ingen Præsident forordnet, men Kongen vilde selv der Allene være Dommer, hvorfor al mundlig og skriftlig Tiltale umiddelbar til Kongen skulde indrettes. Herudi sadte Hs Mt til Assessorer en Hob andre kloge og ærlige mænd af Alle Stænder, hvis Meening Hs Mt først vilde høre før Dommen skulde Afsiges. Hertil bleve først udnævnedes de gamle Rigs Raad, hvilke nu ikke meere skulde hede Danmarks Rigs Raad men Kongens Raad eller Kongl. Mts Rigs Raad, dernest endel af de nye Kongelige Raad, og Andre Meest Lærde og fornuftige Mænd af den Borgerlige Stand. Naar Dommen skulde fældes maatte Cancelleren fatte den i Pen- nen, og Afsige den i Kongens Navn, men naar Cancelleren ved Andre Forretninger var forhindret, skulle Justiciarius efter de fleeste Stemmer fatte og oplæse Dommen.

De første Membra som beklædede dette Collegium vare:

1. Alle de Gamle Rigs Raad.
2. Offe Schade Kongl Mts Rigs Raad.
3. Iohan Christoph. von Korbitz Kongl Mayts Rigs og Krigs Raad, saa og Rigs Marskalk.

4. Henning Povisk, som og er Assessor i Skatkammeret.
5. Hr Sivert Urne som og er Rigs Stalmester.
6. Erke Biskoppen D: Hans Svane.
7. Stads Præsidenten Hans Nansen og flere af Borgerlig Stand.
8. General Proc. D: Ped. Schavinius.

5te. Kammer Collegium eller Rigets Skatkammer, som bestyrede alle Kongelige Indkomster og Udgifter.

Foruden Rigets Skatmester som Præsiderede i dette Collegio, bleve forordnede tvende ober Rentemestere, tvende Rentemestere nogle Assessores og Secretairer.

De første Membra:

1. Hr Hanibal Sehested Kongl: Mts Rigs Raad og Skatmester. Præsident.
2. Henning Povisch.
3. Mogens Friis ober Rentemester
4. Sten Hondorf ober Rentemester
5. Christopher Gabel, Kammer Raad og Rentemester, tillige Assessor i Stads Collegio, forhen Kongl. Mayts Kammerskriver.
6. Henrich Muller Kammer Raad og Rentemester.
7. Iohannes Muhle Assessor i Kammer Collegio, Oeconomus paa det Kongl Comunitet.
8. Vitus Bering, Assessor i Kammer Collegio og Kongl Historiographus.
9. General Procureuren D: Peder Schavinius skulde og have sit Sæde i dette Collegio.

Bleve og 2de Secretairer her forordnede.

6. Amiralitets Collegium var forhen indstiftet og blev meest i samme Stand, uden at nogle nye Assessores bleve foruden de forrige tilforordnede. Udi dette Collegio var Rigets Admiral Hr Ove Giedde Præsident, og efter Hans Død Rigs Admiral Hr Henrich Bielke. og af de nye Amiralitetsraad Povel Klingenberg som ellers var General Postmester i Danmark.

7. Collegium Consistoriale, hvorhen alle Geistlige Sager henhørde. Derudi var Erke Biskoppen D: Hans Svane Præsident, som havde tvende af de Kongelige Rigs Raad hos sig, og Assessores enduel de ældste og fornemste Geistlige og Lærde af Professores paa Universitetet og Kiøbenhavns Ministerio. og naar noget af de andre Stifter i begge Riger forefaldt skulde Erkebiskoppen forud indhente Biskoppernes udførlige Raad og Erklæring.

Da nu dette ved Aarets Slutning 1660 nogenledes var kommet i Skik, var Hs Kl. Mt. fornemmeligen betænkt paa at faae sine Financer ordinerede, og dermed at sette sit Skat Kammer i Drift. I den henseende udkom en Kongelig Forordning under 30te Decembr 1660 af Indhold: At eftersom Hs Mt. med Forundring formærkede hvorledes en stoer urigtighed og Restance af alle begge Rigers Indkomster, baade af Læne og Tolde, Skatter og andre Paabud fandtes, uanseet Hs Mt. og Hs Mts. Høistsalige Hr Fader nogle gange derom havde erindret, hvor ved baade Kongen og Undersaatterne stoer Skade og Fare var tilføiet, da er nu Hs Mts alvorlige Meening:

1. At Alle og enhver være sig Adel Geistlige eller Verdslige, enten nu Levende eller de afdødes Arvinger, som have siddet for noget slags Regnskab, som endnu ej er klareret, uden ophold og Paaskud indleverer paa det Kongelige Skatkammer før nestkommende Philippi Iacobi, rigtig Forklaring for Indtægt og Udgift, og tillige betaler Restancerne.
2. Hvis nogen findes herudi forsømmelig, da opkyn-der Hs Mt den- Hermed Læne og de anbe- troede Bestillinger, og forbeholder sig at søge hos dennem den deraf flydende Skade og omkostning.
3. Paa det desbedre Rigtighed med de Kongelige Ind- komster kunde holdes, og ingen Tænke ved den sædvanlige Vidtløftige Rettergang paa Hiemting og andenstæds at blive Beskyttet, og naae Dilation,

da Har Hs Mt. Allernaadigst anordnet, at udi det oprettede Kammer Collegio skulle alle Sager, Rigernes Intrader angaaende, immediate foretages, forhøres og uden Ophold Afhandles, hvor fra ingen haver sig at undslaae, eller skyde sig til sit Værne Ting, mens Alle efter Kongelig Citation uden Undskyldning og Ophold for Kammer Retten møde og der Lide og undgielde, hvis Lov og Billighed medfører.

4. Til hvilken ende Hs Mt. havde befalet General Procureuren D: Peder Schavinius, at have flittig Indseende ey Allene at de gamle Restancer blive med det første indfordrede og Skaden oprettet, men endog at Alle som herefter blev betroet noget Læn eller Bestilling og staar for Afgift, Forpagtning eller Regnskab tilholdes rigtigen, og i rette Tiid paa Skatkammeret at klarere under deres Lænes, Bestillingers og Kongelig Naades Fortabelse.
5. Skal aldeles ingen herefter befatte sig med noget, som hører til Rente Kammeret og Rigernes Indtægter Vedkommer, uden de Hs Mt. Directionen derover har betroet, men Alting Allene immediate dependere af Rente Kammeret.
6. Hvorhos Hs Mt. vil lade alle sine Assignationer directe gaae til Rente Kammeret, at de derom kunde have tilbørlig Underretning, og skulle alle, som noget hos Kongen enten om slige Bestillinger, Forpagtninger, Afgifter, Forlæninger, Afregninger, Restanser, Qvitteringer, Assignationer Contracter og Andet, som angaae Indtægt og Udgift, underdanigst have at søge, sig paa Rente Kammeret Angive, og efter Hs Mts ordre der expederes.

Der efter begyndte Hs. Mt. efter Haanden, og Ligesom Forlæningernes Tid udløb, at inddrage Lænes Indkomster under Kammereret, saa at Adelstanden som tilforn efter Haandfæstningen var berettiget dertil, maatte nu lade dem fare. Udi disse, som nu, i stæden

for Læne, bleve kaldede Amter, bleve sadte Amtskrivere, siden kaldede Amts Forvaltere, hvilke skulde opbære Indkomsterne, og derfor til Rente Kammeret gjøre Regnskab. Over hver Amt blev i Stæden for den Adelige Lensmand, sadt en Kongelig Betient med Titel af Amtmand som intet havde med Indkomsterne at bestille, men skulde nyde en hvis efter Tienesten proportioneret Løn.

Amtmændenes Embed skulde være, at have indseende med at Bønderne og den gemeene Mand paa Landet vederfares Ret, at Skovene frededes, at Veie og Broer holdtes vedlige etc: Men den forrige Mynlighed, som Læns mændene havde over Geistligheden og over Borgerskabet i de Kiøbstæder som laae i Lænet var dennem aldeeles betagen. Derimod forordnede Kongen at Stiftsbefalingsmændene som før hede Stifts Læns mænd, skulle hver i sit Stift have Opsigt med Kiøbstæderne, at Retten pleiedes saavel for fattige som rige. Geistligheden skulle under ingen Andens ordre staae end deres Biskoppers. Men naar noget iblant dennem forefaldt, hvorudi den Verdslige Arm tillige behøvedes, da skulle Stiftamtmanden paa Kongens Vegne rekke Biskoppen Haanden.

Efterretninger

om

Sorø Akademis Skole og Opdragelsesanstalt

for

Skoleaaret 1883—84

af

P. K. Blichert.

Lærerne. Fag- og Timefordeling.

Under 9de Juni 1883 bifaldt Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, at det overdroges kst. Adjunkt Petersen at assistere Rektor ved Tilsynet med Eleverne i 5te og 6te Klasse.

Under 14de Juli 1883 blev Overlærer J. H. Bang allernaadigst udnævnt til Professor fra den 15de August s. A. at regne.

Under 21de September 1883 blev Musiklærer E. A. V. Siboni efter Ansøgning entlediget i Naade og med Pension fra 1ste November s. A.

Under 31te Oktober 1883 konstituerede Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet Musik- og Sanglærer E. Jæhnigen til Lærer i Musik ved Sorø lærde Skole og Opdragelsesanstalt samt til Organist ved Sorø Akademis Hovedkirke fra 1ste November s. A.

Under 11te December 1883 bifaldt Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, at kst. Adjunkt Matthiessen fra Nytaar 1884 overtog Tilsynet med Eleverne paa Akademiets Opdragelsesanstalt istedenfor kst. Adjunkt Zoffmann.

Under 27de Marts 1884 blev Overlærer L. Moth efter Ansøgning entlediget i Naade og med Pension fra Udgangen af indeværende Skoleaar.

Under 21de April 1884 blev Adjunkt B. Hoff aller-naadigst beskikket til Overlærer fra den 19. August s. A.

I dette Skoleaar have Fagene været fordelte paa følgende Maade mellem Lærerne:

Rektor: Latin i 6te, 5te (Prosa) og 4de Klasse A, Læsning af græske Forfattere i Oversættelse med den mathem.-nat. Afdel. af 6te og 5te Klasse	18	Timer.
Overlærer Moth: Fransk i 6te og 1ste Kl., Geographi i 2den R., Engelsk i alle Kl.	25	—
Overlærer Ibsen: Naturlære i alle Klasser	25	—
Overlærer Rosing: Græsk i 6te og 3die Klasse A, Historie i 6te, 5te, 4de A, 4de B, 4de R., 3die A og 3die B . .	28	—
Overlærer Kiellerup: Geographi i 4de R., 3die A, 3die B, 3die R. og 2den Kl., Fransk i 2den R.	11	—
Overlærer Hoff: Dansk i 6te og 5te Klasse (Litteraturhistorie), Græsk i 5te, 4de A, 4de B og 3die B, Oldnordisk i 6te og 5te, Latin i 2den Klasse	34	—
Adjunkt Wørmer: Latin i 5te Klasse (Poesi og Extemporallæsning), 4de B, 3die A og 3die B	24	—

Adjunkt Michelsen: Fransk i 5te Klasse, 4de A, 4de B, 4de R., 3die A, 3die B, 3die R. og 2den Kl., Latin i 1ste Kl.	27	Timer.
Adjunkt Thaarup: Matematik i 6te Kl. (den spr.-hist. Afdl.), 5te, 4de R., 3die A og 1ste Klasse	30	—
Adjunkt Lunddahl: Tysk i alle Klasser, Geographi i 4de A og 4de B	26	—
Kst. Adjunkt Lauritzen: Matematik i 6te Klasse, 4de A, 4de B og 2den Kl.	27	—
Kst. Adjunkt Zoffmann: Naturhistorie i alle Klasser, Matematik i 3die B.	26	—
Kst. Adjunkt Boesen: Dansk i 4de A, 4de B, 4de R., 3die A, 3die B, 3die R., 2den og 2den R., Historie i 1ste og 1ste R.	25	—
Kst. Adjunkt Petersen: Religion i alle Kl., Historie i 3die R., 2den og 2den R., Dansk i 5te (Stil) og 1ste Kl.	30	—
Kst. Adjunkt Matthiessen: Matematik i 3die R., 2den R. og 1ste R., Dansk i 1ste R., Geographi i 1ste og 1ste R., Fransk i 1ste R.	28	—
Tegnelærer, Medlem af Kunstakademiet Dalsgaard: Tegning i Realklasserne samt i 2den og 1ste Kl.	10	—
Gymnastiklærer Christensen: Gymnastik, Dans, Svømning og Skydning med alle Klasser	21	—

Musiklærer, Organist Jæhnigen: Sang og Instrumentalmusik	17 Timer.
Timelærer Hansen: Skrivning i alle Klasser	11 —

Det hvert Fag tildelte Antal Timer sees af efterfølgende Tabel, paa hvilken Bogstaverne F, S og M henholdsvis betegne Fællestimerne og de for den sproglig-historiske og for den mathematisk-naturvidenskabelige Retning særlige Timer:

	6te Kl.			5te Kl.			4de A.			4de B.			4de R.			3die A.			3die B.			3die R.			2den K.			2den R.			1ste Kl.			1ste R.			S u m.
	S	F	M	S	F	M	S	F	M	S	F	M	S	F	M	S	F	M	S	F	M	S	F	M	S	F	M	S	F	M	S	F	M	S	F	M	
Dansk	2			2			2	1		2			3			2	1		2			3			2			3			3			3			31
Oldnordisk	2			2																																	4
Tysk							2			2			2			2			2			2			2			3			2			3			22
Fransk	4			4			2			2			3			2			2			3			3			3			3			3			34
Engelsk	2			2									3									3						3						3			16
Latin	6			7			7			7						7			7						7						6						54
Græsk	6			5			5			5						5			5																		32
Religion	1			1			1			1			1			2			2			2			2			2			2			2			19
Historie	3			3			2			2			3			2			2			3			2			2			2			2			28
Geographi							2			2			2			1			1			2			2			2			2			2			18
Naturhistorie							1			2			2			2			2			2			2			2			2			2			21
Naturlære	3			3			5			2			2						2																		25
Mathematik med Regning og geo- metrisk Tegning	1			1			9			5	2		5			7			5	2		5			6			6			6			5			6
Tegning													2									2			1			2			1			2			10
Skrivning																									1			2			2			2			7
Sang	2			2			2			2			2			2			2			2			2			2			2			2			5
Gymnastik	4			4			4			4			4			4			4			4			4			4			4			4			21
	36			36			36			36			36			36			36			36			36			36			36			36			427

Undervisningen i Instrumentalmusik gives udenfor den egentlige Skoletid. De Disciple, der ikke deltage i Sangundervisningen, sysselsættes i Sangtimerne med Gymnastik og Skrivning.

Afgangsprøverne i 1883.

a. Fra de studerende Klasser.

I Slutningen af forrige Skoleaar indstillede 15 Elever og 1 skolesøgende Discipel sig til Afgangsprøven, nemlig:

1. i sproglig-historisk Retning:

- Hans Frederik Zachariassen, Søn af Gartner Z. i Fjelsted i Fyn, Elev,
 Hans Peter Jansen Elmquist, Søn af Postdampskibsfører E. i Kørsør, Elev,
 Søren Ludvig Christian Nørtoft, Søn af Skolelærer N. i Jørsby paa Mors, Elev,
 Jørgen August Peter Pihl, Søn af Vognmand P. i Rønne, Elev,
 Axel Hilarius Kalko, Søn af Overretsprokurator K. i Kjøbenhavn, Elev,
 Holger Prip, Søn af Pastor P. i Svendborg, Elev,
 Julius Gustav Georg Christian Frederik Knuth, Søn af afd. Greve K., Forpagter af Jomfruens Egede, skolesøgende Discipel,
 Holger Lund, Søn af Pastor L. i Arninge paa Lolland, Elev,

Emil Friis Buchwald, Søn af Proprietær B. til Estrup-
lund i Jylland, Elev,
Visti Johannes Østergaard, Søn af Skolelærer Ø. i
Søndersted, Elev,
Oscar Hilarius Kalko, Søn af Overretsprokurator K. i
Kjøbenhavn, Elev,
Jakob Christensen, Søn af Gaardejer C. i Nidløse,
Elev, og
Flemming Christian Hansen, Søn af Møller H. i Gjørlev.

2. i matematisk-naturvidenskabelig
Retning:

Carl Frederik Rosenberg, Søn af Dr. phil. R. i Lyngby,
Elev,
Christian Henrik Friis Hattensen, Søn af Guverne-
mentssekretær, Justitsraad H. paa St. Thomas,
Elev, og
Carl Christian Riis, Søn af Kjøbmand R. i Rønne, Elev.
A. H. Kalko maatte paa Grund af Sygdom for-
lade Afgangsprøven, hvorfor han med Ministeriets Til-
ladelse indstillede sig til Prøve i Januar d. A.

b. Fra Realklasserne.

Til almindelig Forberedelsesexamen indstillede sig
3 Elever og 3 skolesøgende Disciple, nemlig:
David Achille Petit, Søn af afd. Kjøbmand P. paa St.
Thomas, Elev,
Julius Hviid, Søn af Kjøbmand H. i Sorø, skolesøgende
Discipel,
Lauritz Johannes Winchell Bøttern, Søn af Konsul
B. i Nakskov, skolesøgende Discipel,

Sophus Alfred Raahauge, Søn af Kjøbmand R. i Hull,
Elev,

Harald Kiellerup, Søn af Overlærer K. i Sorø, skole-
søgende Discipel,

Theodor Hugo Schmedes, Søn af Forpagter S. paa
Henriettelund, Elev.

De enkelte Charakterer ved Afgangsprøverne sees
af omstaaende Tabeller.

Charakterer ved Afgangsprøven i sproglig-historisk Retning.

	Dansk Stil. I.	Dansk Stil. II.	Old- nordisk.	Fransk.	Engelsk.	Historie.	Latin, skriftlig.	Latin, mundtlig i det læste.	Latin, mundtlig i det ikke læste.	Græsk.	Naturlære.	Points.	Hoved- charakter.
H. F. Zachariassen	mg ÷	mg	ug	mg	ug ÷	ug ÷	mg +	ug	mg	ug	ug	105	1. Char. m. U.
H. P. J. Elmquist .	mg ÷	g +	ug ÷	mg ÷	ug	mg +	mg ÷	ug	ug	ug	ug	101	1. Char.
S. L. C. Nørtoft . .	g	mg	ug	mg	ug ÷	mg	mg ÷	ug ÷	ug ÷	mg +	ug	100	1. Char.
J. A. P. Pihl	g +	mg ÷	ug	mg ÷	ug ÷	mg	mg ÷	mg	mg	mg +	mg	96	1. Char.
A. H. Kalko	g	g +	mg +	mg	mg ÷	g +	mg ÷	mg +	mg	mg	mg	91	1. Char.
H. Prip	g +	g +	ug ÷	mg ÷	ug	ug ÷	g +	mg	g +	mg +	mg +	96	1. Char.
J. G. G. C. F. Knuth	g +	g	mg ÷	tg +	mg ÷	mg ÷	g +	mg ÷	mg ÷	g +	mg +	78	2. Char.
H. Lund	mg ÷	g +	ug ÷	tg +	mg	g +	g	mg ÷	g +	mg ÷	mg	79	2. Char.
E. F. Buchwald . .	mg ÷	g +	mg ÷	g	mg ÷	mg +	g	mg	mg	mg ÷	g	87	1. Char.
V. J. Østergaard . .	g +	g +	mg	g ÷	mg +	g +	mg	mg	mg	mg ÷	mg ÷	84	1. Char.
O. H. Kalko	g	g	mg +	g ÷	g +	ug ÷	g	mg ÷	mg +	mg	mg ÷	85	1. Char.
J. Christensen . . .	g +	g	mg	g ÷	g	g +	tg ÷	g +	g ÷	g +	g	65	2. Char.
F. C. Hansen	tg +	tg +	g	tg +	g ÷	g	tg	tg +	g ÷	g ÷	g ÷	46	3. Char.

Charakterer ved Afgangsprøven i matematisk-naturvidenskabelig Retning.

	Dansk Stil. I	Dansk Stil. II.	Oldnordisk.	Fransk.	Engelsk.	Historie.	Arithmetik, skriftlig.	Arithmetik, mundtlig.	Geometri, skriftlig.	Geometri, mundtlig.	Mechanisk Physik med Optik.	Chemisk Physik med Astronomi og Meteorologi.	Points.	Hoved- charakter.
C. F. Rosenberg . .	g +	mg	mg	g +	mg	mg -	mg	mg	mg +	mg	ug	mg	94	1. Char.
C. H. F. Hattensen	g -	g -	mg	g	ug -	mg +	mg -	mg +	g +	mg +	mg	mg +	88	1. Char.
C. C. Riis	g	g +	g +	g	mg -	mg -	g +	ug -	g	mg	ug -	ug -	86	1. Char.

I Censuren ved Afgangsprøven i begge Retninger deltog foruden Skolens Lærere Professor Steen, Docent Thomsen, Professor Milo, Skolebestyrer Larpent, Kaptajn Bærentzen, Adjunkt Jakobsen og Dr. phil. Paludan.

Charakterer ved almindelig Forberedelsesexamen.

	Mundtlig Dansk.	Skriftlig Dansk.	Skriftl. og mundtlig Engelsk.	Tysk.	Fransk.	Historie.	Geographi.	Naturhistorie.	Naturalære.	Skriftl. og mundtlig Geometri.	Regning.	Skriftl. og mundtlig Arithmetik.	Orden med skriftlige Arbejder.	Points.
D. A. Petit	mg ÷	mg ÷	ug	mg +	ug	mg +	g +	g +	mg	mg +	ug ÷	mg	mg +	112
J. Hviid	g +	g +	ug ÷	mg	mg +	mg	mg ÷	mg +	ug ÷	mg ÷	g +	mg +	mg	107
L. J. W. Bøttern . . .	g	mg ÷	mg	mg ÷	mg ÷	g ÷	g +	mg	mg ÷	mdl	tg	g +	mg	79
S. A. Raahauge	mg ÷	g	mg	g	g ÷	g +	g +	g +	g	g	g	tg +	mg +	87
H. Kiellerup	g	g	mg +	g ÷	mg ÷	g	mg	mg +	mg ÷	mdl ÷	tg ÷	mdl	mg	56
T. H. Schmedes	g +	g ÷	g	g ÷	g	mg	g ÷	mg	g +	tg ÷	tg ÷	tg	mg +	66

I Censuren deltog foruden Skolens Lærere Professor Steen og Kaptajn Bærentzen.

Aarsprøven i 4de studer. Klasse, der giver samme Rettigheder som almindelig Forberedelsesexamen, naar den bestaaes med mindst 33 Points, bestode i Aaret 1883 13 Elever og 7 skoles. Disciple med følgende Udfald:

	Dansk Stil.	Tysk.	Fransk.	Latin.	Historie.	Geographi.	Naturhistorie.	Arithmetik.	Geometri.	Græsk.	Naturlære.	Points.
C. P. Winther . . .	mg +	mg +	mg .:	mg +	ug .:	mg +	ug	mg +	mg .:	mg	»	79
J. E. L. Knox . . .	mg .:	mg	mg	og	ug .:	mg +	mg	mg	og +	mg +	»	72
B. C. C. Fuglsang .	mg .:	mg .:	mg	og	og +	mg .:	ug .:	mg +	og .:	mg +	»	68
E. Prip	og	og +	og	mg .:	tg	og	mg +	og +	og +	og .:	»	57
A. J. Jørgensen . .	og +	mg	mg +	tg .:	og +	mg	mg	og	tg	og	»	47
I. Holten	mg	mg	mg	tg +	mg	mg	mg	mg +	mg	mg .:	»	65
C. M. V. Kamman .	og +	mg .:	og	tg	og .:	mg +	ug	og	mg .:	og +	»	55
C. H. V. Bølling . .	mg +	mg .:	mg +	og +	mg .:	mg	mg	og	tg .:	mg	»	63
J. A. Aaris	og .:	og +	mg	og	mg .:	og	ug	mg +	mg	mg	»	65
J. Motzfeldt	mg	og +	mg .:	mg .:	mg	ug .:	og +	og	tg	tg +	»	58
J. Hansen	mg .:	mg .:	og +	tg +	mg	ug .:	og	mdl	tg +	og	»	43
E. G. Harboe	og	og	og .:	tg .:	tg	og	tg +	ug .:	mg .:	»	mg +	40
A. F. C. M. Moth . .	og +	mg	mg	mg .:	mg .:	mg +	og +	og .:	tg +	mg +	»	65
S. C. Evensen	mg .:	og	mg	og .:	og .:	og .:	mg	tg +	tg .:	mg	»	48
L. C. Østergaard . .	mg .:	og +	og +	tg +	mdl	og +	tg .:	mg +	og +	»	og	37
R. E. Bayer	mg .:	mg	og +	tg	og .:	mg +	og	mg +	tg	mg .:	»	52
I. Krabbe	tg +	og +	og +	og .:	og +	mg	mg	og	tg +	mg .:	»	54
C. Voigt	og .:	og	og .:	tg	og	mg .:	mg .:	og +	og	»	ug .:	50
J. C. Bang	og .:	tg +	og .:	tg	og .:	og +	og	og	tg .:	og	»	34
A. A. Borges	og .:	og	og .:	og .:	og .:	og .:	mg	og +	og	mg .:	»	51

I Censuren deltog foruden Skolens Lærere Professor Steen, Professor Milo og Dr. phil. Paludan.

Disciplene.

Ved Udgivelsen af Indbydelsesskriftet for forrige Aar var Disciplenes Antal 174, nemlig 92 Elever og 82 skolesøgende Disciple. Af disse dimitteredes 16 studerende Disciple og 5 Realdisciple. Efter Aarsprøvens Afslutning opflyttedes af 5te Klasses 17 Disciple 12 i 6te Kl., af 4de Klasses 22 Disciple opflyttedes 8 i 5te Kl., af 3die Klasses 24 Disciple opflyttedes 20 i 4de Kl., af 3die Realklasses 7 Disciple opflyttedes 3 i 4de Realkl., af 2den Klasses 33 Disciple opflyttedes 24 i 3die Kl. og 2 i 3die Realkl., af 2den Realklasses 10 Disciple opflyttedes 8 i 3die Realkl., af 1ste Klasses 22 Disciple opflyttedes 15 i 2den Kl. og 2 i 2den Realklasse, og af 1ste Realklasses 15 Disciple opflyttedes 9 i 2den Realklasse. Før og efter Aarsprøven udmeldtes 14 Disciple, nemlig A. F. M. Nielsen, W. J. Bülow, J. C. G. Riedel, P. A. C. Bang, J. Hansen, L. C. Østergaard, R. E. Bayer, C. Voigt, A. A. Borges, J. H. Krause, N. B. Matthiessen, V. C. Berg, S. S. Ibsen og C. F. Jørgensen, hvorimod der optoges 35 nye Disciple. I Løbet af dette Skoleaar ere følgende 3 Disciple udtraadte: V. Bagger, A. Stühr og A. G. Christensen, derimod er 1 ny optaget. Disciplenes Antal er saaledes nu 172; disse ere paa nedenstaaende Fortegnelse ordnede i Klasserne efter Gjennemnittet af de Pladser, som de have haft i de forløbne Maaneder af Skoleaaret; Disciplene af den mathema-

tisk-naturvidenskabelige Retning ere betegnede ved en Stjerne.

6te Klasse.

1. Otto Laurits Angul Larsen, f. $\frac{6}{9}$ 66. (Kjøbmand L. i Middelfart.)
  2. Georg Christian Johannes Branner, f. $\frac{24}{6}$ 66. (Pastor B. i Slagelse.)
  3. Rudolph Oppermann, f. $\frac{29}{6}$ 65. (Skovrider O. i Nyrup.)
  - *4. Niels Rothenborg Muus, f. $\frac{23}{3}$ 66. (Afd. Oberst M. i Ringsted.)
  - *5. Aage Kjellerup Arendrup, f. $\frac{16}{6}$ 65. (Guvernør, Oberst A. paa St. Thomas.)
  6. Anders Jensen, f. $\frac{18}{4}$ 64. (Afd. Gaardejer Andersen i Ramme i Jylland.)
  7. Peter Vilhelm Heise, f. $\frac{24}{3}$ 66. (Afd. Pastor, Dr. phil. H. i Slaglille.)
  8. Marius Lauritzen, f. $\frac{11}{4}$ 64. (Kjøbmand L. i Slagelse.)
  9. Axel Julius Jørgen Olufsen, f. $\frac{7}{5}$ 65. (Hotelvært O. i Kbhvn.)
  10. Jakob Christian Zinn, f. $\frac{3}{3}$ 65. (Afd. Skolelærer Z. i Flinterup.)
  11. Edvard Thomas Jeremias Müller, f. $\frac{15}{3}$ 66. (Viktualiehandler M. i Kbhvn.)
  12. Christian Hattensen, f. $\frac{29}{1}$ 64. (Planter og Overvejnspektør H. paa St. Croix.)
- Nr. 10 er skolesøgende Discipel, de øvrige Elever.

5te Klasse.

- *1. Axel Braag Kofod, f. $\frac{14}{11}$ 66. (Klokker K. i Rønne.)

2. Christian Palm Winther, f. $^{14}/_4$ 65. (Skolelærer W. i Snøde paa Langeland.)
3. John Edvard Lemmich Knox, f. $^9/_9$ 67. (Byskriver K. i Svendborg.)
4. Poul Gunnensen Harboe, f. $^{1}/_{11}$ 65. (Kjøbmand og Dampmøller H. i Skjelskør.)
5. Immanuel Holten, f. $^6/_12$ 66. (Afd. Pastor H. i Thorning i Jylland.)
6. Frederik Knudsen, f. $^{19}/_{10}$ 64. (Gaardejer K. i Krøjerup.)
7. Christian Henrik Volquartz Bølling, f. $^7/_1$ 67. (Læge B. i Ringsted.)
8. Axel Frederik Carl Mathias Moth, f. $^{19}/_2$ 67. (Overlærer M. i Sorø.)
- *9. Harry Martin Larsen, f. $^6/_2$ 67. (Kjøbmand L. i Allinge.)
10. Julius Alfred Aaris, f. $^{20}/_8$ 67. (Kjøbmand A. i Sorø.)
11. Søren Christian Evensen, f. $^4/_7$ 66. (Kjøbmand E. i Thorshavn.)
12. Johannes Motzfeldt, f. $^{19}/_6$ 66. (Proprietær M. til Søgaard.)
- *13. Johan Frederik Schultz, f. $^{31}/_{10}$ 66. (Jægermester S. til Krummerupgaard.)
- *14. Julius Hviid, f. $^{20}/_{11}$ 68. (Kjøbmand H. i Sorø.)

Nr. 5, 8, 10, 13 og 14 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

4de Klasse A.

- *1. Poul Heiberg, f. $^{27}/_7$ 68. Pastor H. i Vemmelev.)
2. Einar Prip, f. $^5/_2$ 68. (Pastor P. i Svendborg.)

- *3. Søren Peter Lauritz Sørensen, f. $\frac{9}{1}$ 68. (Gaardejer S. i Havrebjerg.)
4. Bertel Clemens Christian Fuglsang, f. $\frac{7}{10}$ 68. (Fiskeriforpagter og Sadelmager F. ved Sorø.)
- *5. Einar Gunnarsen Harboe, f. $\frac{13}{10}$ 67. (Afd. Dampmøller, Cand. juris H. i Skjelskør.)
6. Hans Peter Olsen, f. $\frac{17}{9}$ 68. (Gaardejer O. i Pedersborg.)
- *7. Christian Emil Mourier, f. $\frac{13}{3}$ 68. (Proprietær M. til Valdemarskilde.)
8. August Jens Jørgensen, f. $\frac{3}{8}$ 67. (Tømmermester, Løjtn. J. i Kjøbenhavn.)
- *9. Axel Fabricius, f. $\frac{4}{11}$ 67. (Forpagter F. paa Charlottendal.)
10. Iver Krabbe, f. $\frac{29}{1}$ 68. (Byfoged og Borgmester K. i Skive.)
11. Harald Valdemar Fiedler, f. $\frac{6}{6}$ 67. (Birkedommer F. i Sterrede.)
12. Carl Mathias Appeldorn, f. $\frac{16}{4}$ 69. (Godsejer A. til Løvegaard m. m.)
13. Niels Haslund, f. $\frac{3}{7}$ 69. (Afd. Proprietær H. til Aggershvile.)
14. Birger Julius Christian Bang, f. $\frac{17}{3}$ 67. (Kjøbmand B. i Ringsted.)
15. Niels Tycho Emil Arevad Jacobsen, f. $\frac{28}{7}$ 68. (Afd. Pastor J. i Højslev i Jylland.)
- *16. Frederik Viktor Carl Havemann, f. $\frac{2}{6}$ 69. (Kjøbmand H. i Rudkjøbing.)
17. Carl Georg Flemming Lerche, f. $\frac{26}{4}$ 67. (Greve L. til Birkendegaard.)

Nr. 1, 5, 6, 7, 9, 12 og 17 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

4de Klasse B.

1. Hans Christian Gabrielsen, f. $5/12$ 66. (Smed G. i Stenstrup)
1. Johannes Guldbrand Tornøe Erlandsen, f. 28 10 67. (Pastor E. i Vestenskov paa Lolland.)
3. Conrad Mathias Valdemar Kamman, f. 5 6 67. (Boghandler K. i Slagelse.)
4. Søren Winkel Nyholm, f. 20 9 66. (Pastor N. i Frørup paa Fyn.)
5. Laurits Nikolai Vilhelm Tolderlund Hansen, f. 8 7 68. (Lærer H. i Sorø.)
6. Holger Petersen Trautner, f. 4 7 68. (Kjøbmand T. i Sorø.)
7. Johannes Peter Rasmussen, f. $3/6$ 67. (Gartner R. i Sorø.)
8. Hans Martin Theodor Petersen, f. 23 6 68. (Lokomotivfører P. i Svendborg.)
9. Steingrim Finßen, f. $7/2$ 68. (Stiftamtmand F. i Ribe.)
10. Aage Rudolph Linde, f. 17 6 66. (Kjøbmand L. i Faxe.)
11. Christian Frederik August Ishøy, f. $17/3$ 68. (Kordegner I. i Ringsted.)
12. Sven Lange, f. $22/6$ 68. (Lektor L. i Kbhvn.)
13. Carl Johannes Ottesen, f. 2 5 68. (Materialforvalter O. i Tranekjær.)
14. Aage Stapf Ibsen, f. 22 6 66. (Postmester I. i Faaborg.)

Nr. 5, 6, 7 og 12 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

4de Realklasse.

1. Frits Christian Jensenius, f. $^{13}_{9}$ 67. (Godsforvalter J. paa Rygaard.)
2. Carl Vilhelm Hattensen, f. $^{26}_{11}$ 66. (Gouvernementssekretær, Justitsraad H. paa St. Thomas.)
3. Valdemar Rye Lassen, f. $^{15}_{12}$ 66. (Afd. Løjtnant og Mægler L. i Kbhvn.)

Alle ere Elever.

3die Klasse A.

1. Peder Pedersen, f. $^{13}_{11}$ 67. (Gaardejer P. i Rude Eskildstrup.)
2. Marcus Andreas Smidt, f. $^{25}_{4}$ 70. (Pastor S. i Tystrup.)
3. Filip Beck, f. $^{29}_{3}$ 68. (Pastor B. i Ørslev.)
- *4. Poul Gunnensen Rasmussen, f. $^{16}_{3}$ 69. (Vicekonsul R. i Korsør.)
5. Holger Halling Aagaard Ibsen, f. $^{20}_{3}$ 69. (Overlærer I. i Sorø.)
- *6. Carl Emanuel Aagaard, f. $^{7}_{2}$ 69. (Landskabsmaler A. i Kbhvn.)
- *7. Valdemar Panduro, f. $^{5}_{3}$ 69. (Pastor P. i Magleby.)
- *8. Peter Kromann, f. $^{8}_{5}$ 67. (Kjøbmand K. i Marstal.)
9. Viggo Rützu, f. $^{26}_{11}$ 68. (Grosserer R. i Kbhvn.)
10. Hans Carl Martin Colberg, f. $^{13}_{11}$ 69. (Partikulier C. i Kbhvn.)
11. Ove Danneskjold Samsøe, f. $^{22}_{12}$ 67. (Hofjægermester, Greve D. S. til Christiansholm.)
12. Christian Lundh, f. $^{20}_{2}$ 70. (Apotheker L. i Korsør.)
- *13. Thorkel Luplau Møller, f. $^{28}_{7}$ 68. (Afd. Adjunkt M. i Sorø.)

- *14. Georg Gustav Ulrich, f. ¹⁵/₁₀ 68. (Forpagter U. paa Kjærup.)
- 15. Knud Bille Ludvig Alfred Sophus Brockenhuus-Schack, f. ¹⁰/₁₂ 69. (Kammerherre, Stanihusbesidder, Greve B.-S. til Giesegaard.)
- 16. Albert Oskar Nielsen, f. ¹⁴ 6 69. (Gaardejer N. i Arninge paa Lolland.)
- 17. Hans Peter Peitersen, f. ¹⁹ 9 67. (Gaardejer Madsen i Ringsbjerg.)

Nr. 4, 5, 7, 9, 10, 11, 15 og 17 ere skolesøgende
Disciple, de øvrige Elever.

3die Klasse B.

- 1. Jørgen Nikolai Sommer, f. ¹⁸ 6 68. (Lærer, Cand. phil. S. i Varde.)
- 2. Henrik Christian Lund, f. ⁵'s 69. (Pastor L. i Halsted paa Lolland.)
- 3. Johan Marius Jørgensen, f. ¹⁵/₇ 69. (Hjulmand J. i Gamborg paa Fyn.)
- 4. Gilbert Hattensen, f. ¹⁸/₁₁ 67. (Broder til Nr. 12 i 6te Kl.)
- 5. Gustav Adolph Arendrup, f. ⁷ 7 69. (Broder til Nr. 5 i 6te Kl.)
- 6. Carl Mourits Clod Mackeprang, f. ²⁸/₁₂ 69. (Forpagter M. paa Kiding i Slesvig.)
- 7. Carl Frederik Rieffesthal Henriksen, f. ²⁸/₁₂ 69. (Afd. Skolelærer H. i Tryggelev paa Lolland.)
- 8. Peter Johansen Neergaard Spandet, f. ¹⁵/₉ 68. (Proprietær S. til Idagaard.)
- 9. Gustav Gunnar Georg Grüner, f. ¹³ 8 68. (Kammerherre G. til Ravnstrup og Kjærup m. m.)

10. Harald Oppermann, f. $5/_{11}$ 68. (Broder til Nr. 3 i 6te Kl.)
11. Arthur Ernst Roepstorff Lohse, f. $22/_{8}$ 70. (Oberst L. i Ringsted.)
12. Peter Thorkil Thorkilsen, f. $19/_{3}$ 70. (Proprietær T. til Krebshuset.)
13. Bernhard Svane Ingemann, f. $21/_{10}$ 69. (Arkitekt I. i Kbhvn.)

Nr. 8, 9, 11, 12 og 13 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

3die Realklasse.

1. Johan Ernst Kaiser, f. $13/_{11}$ 67. (Banemester K. ved Sorø.)
2. Joachim Peter Christian Nielsen, f. $29/_{11}$ 67. (Skovrider N. paa Svenstrup.)
3. Axel Vilhelm Petersen, f. $8/_{3}$ 68. (Afd. Jernstøber P. i Sønderborg.)
4. Eigil Valdemar Knuth, f. $5/_{12}$ 66. (Postmester, Greve K. i Sorø.)
5. Frits Philip Carl Allese de Fine Bunkeflod, f. $11/_{12}$ 67. (Apotheker B. i Stubbekjøbing.)
6. Christian Frederik Behrendt, f. $27/_{7}$ 68. (Gjæstgiver B. i Middelfart.)
7. Valdemar Fischer, f. $18/_{4}$ 69. (Kreaturhandler F. i Kbhvn.)
8. Oskar Vilhelm Andersen, f. $1/_{12}$ 70. (Marskandiser A. i Kbhvn.)
9. Jørgen August Mathias Schmidt, f. $29/_{11}$ 67. (Politiasistent S. i Dalby.)
10. Jørgen Mandrup Poulsen Wiggers, f. $16/_{6}$ 69. (Afd. Kjøbmand W. i Pedersborg.)

11. Holger Allese de Fine Bunkeflod, f. 9^{12} 69. (Broder til Nr. 5.)
12. Axel Edvard Hansen, f. 11^3 68. (Proprietær H. til Taagerudsgaard paa Lolland.)
13. Ole Kosmus Emil Beck, f. 15^2 68. (Proprietær B. til Juliedal.)
14. Jørgen Christoffer Bang, f. 14^{11} 68. (Brændevinsbrænder B. i Sorø.)
15. Lauritz Harald Aage Wiboltt, f. 4^5 69. (Kjøbmand W. i Nakskov.)

Nr. 1, 4, 7, 10 og 14 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

2den Klasse.

1. Jens Peter Egede Larsen, f. 25^3 69. (Gaardejer L. i Rislev.)
2. Sophus Djurhuus, f. 31^{12} 69. (Kjøbmand D. i Klaksvig paa Færøerne.)
3. Marinus Holst, f. 25^6 70. (Kantor H. i Vemmetofte.)
4. Theodor Trautner, f. 30^1 70. (Broder til Nr. 6 i 4de Kl. B.)
5. Gilbert Johan Diderich Hansen, f. 26^8 70. (Lods H. i Helsingør.)
6. Peter Vilhelm Bøttern, f. 27^9 69. (Konsul B. i Nakskov.)
7. Henrik Sneedorff Stürup, f. 20^3 69. (Prokurator S. i Svendborg.)
8. Hother Adam Tolderlund, f. 5^{10} 70. (Forpagter T. paa Aarup i Slesvig.)
9. Valdemar Pleth, f. 17^{11} 68. (Skolelærer P. i Braade.)
10. Axel Marius Andersen, f. 9^5 70. (Konsul A. i Lemvig.)

11. Peter Christian Christensen, f. $^{23}/_{10}$ 70. (Guldsmed C. i Sorø.)
12. Mads Stephan Andreas Madsen, f. $^{26}/_1$ 69. (Forpagter M. paa Rønningesøgaard i Fyn.)
13. Hans Christian Myller, f. $^{3}/_6$ 68. (Sysselmand M. i Thorshavn.)
14. Viggo Herman Rosted Hanson, f. $^{22}/_{10}$ 68. (Skovrider H. ved Sorø.)
15. Jon Finsen, f. $^{15}/_4$ 68. (Afd. Godsforvalter F. i Sorø.)
16. Jørgen Hellemann Olsen, f. $^{18}/_{12}$ 69. (Forpagter O. paa Aagaard.)
17. Waldemar Emil Arendrup, f. $^{23}/_{12}$ 70. (Broder til Nr. 5 i 6te Kl. og Nr. 5 i 3die Kl. B.)
18. Andreas Peter Bang, f. $^{27}/_{12}$ 70. (Broder til Nr. 14 i 3die R.)
19. Einar Julius Petersen, f. $^{18}/_7$ 70. (Godsejer P. til Ødemark.)
20. Oluf Borch, f. $^{15}/_{10}$ 69. (Afd. Pastor B. i Skjørpinge.)
21. Peder Marius Pedersen, f. $^{1}/_{12}$ 69. (Gaardejer P. i Verup.)
22. Harald Haslund, f. $^{10}/_{10}$ 70. (Broder til Nr. 13 i 4de Kl. A.)
23. Christian Henrik Lier, f. $^{26}/_3$ 71. (Partikulier L. i Kbhvn.)
24. Henrik Maximilian Knuth, f. $^9/7$ 70. (Broder til Nr. 4 i 3die R.)

Nr. 2, 3, 5, 6, 8, 9, 12, 13, 20 og 22 ere Elever, de øvrige skolesøgende Disciple.

2den Realklasse.

1. Johan Gottlieb Kaiser, f. $^3/_{12}$ 69. (Broder til Nr. 1 i 3die R.)

2. Otto Beck, f. $^{10}/_6$ 66. (Broder til Nr. 3 i 3die Kl. A.)
  3. Magnus Bojesen, f. $^{27}/_3$ 71. (Proprietær B. til Knudstrup.)
  4. Christian Rudolph Kjær, f. $^{13}/_2$ 69. (Proprietær K. til Østerskovgaard paa Lolland.)
  5. Vilhelm Bernhard Schlüter, f. $^{16}/_3$ 69. (Architekt S. i Amerika.)
  6. Andrew Hattensen, f. $^9/_10$ 69. (Broder til Nr. 12 i 6te Kl. og Nr. 4 i 3die Kl. B.)
  7. Vilhelm Johan Asmund Bandtholtz, f. $^{24}/_9$ 69. (Afd. Løjtnant, Telegraphist B. paa Frederiksberg.)
  8. Valdemar Barfod Hansen, f. $^{13}/_9$ 68. (Farver H. i Skjelskør.)
  9. Rasmus Gunnensen Harboe, f. $^{25}/_{10}$ 68. (Broder til Nr. 4 i 5te Kl.)
  10. Viktor Bernhard Olivarius Clausen, f. $^5/_3$ 69. (Afd. Møller C. i Paarup paa Lolland.)
  11. Julius Emil Haack Jensen, f. $^{22}/_7$ 70. (Telegraphist J. i Kbhvn.)
  12. Julius Peter August Jensen, f. $^{21}/_4$ 69. (Broder til Nr. 11.)
  13. Halfdan Bjarne Thorsen, f. $^{14}/_3$ 70. (Postmester T. i Korsør.)
  14. Niels Vilhelm Gade Rosenhoff, f. $^4/_3$ 68. (Musiklærer R. i Kbhvn.)
- Nr. 5 og 6 ere Elever, de øvrige skolesøgende Disciple.

1ste Klasse.

1. Henrik Raaschou Nielsen, f. $^{16}/_1$ 71. (Pastor, Dr. phil. N. i Rudkjøbing.)
2. Ivar Kirkegaard, f. $^{28}/_{11}$ 69. (Skolelærer K. i Magleby.)

3. Ejgil Sarauw, f. $30/7$ 71. (Godsforvalter S. i Sorø.)
4. Harald Niels Johannes Wamberg, f. $26/1$ 72. (Pastor W. i Sorø.)
5. Thorvald Bierring, f. $13/12$ 70. (Afd. Pastor B. i Svindinge paa Fyn.)
6. Christoffer Budde, f. $3/3$ 70. (Højskoleforstander B. paa Holsteinsminde.)
7. Carl August Bang, f. $19/6$ 71. (Broder til Nr. 14 i 4de Kl. A.)
8. Aage Isebrand Holten, f. $20/4$ 70. (Broder til Nr. 5 i 5te Kl.)
9. Frederik Christian Appeldorn, f. $1/5$ 71. (Broder til Nr. 12 i 4de Kl. A.)
10. Poul Hansen, f. $15/11$ 70. (Pastor H. i Egitslevmagle.)
11. Niels Spandet, f. $12/6$ 72. (Broder til Nr. 8 i 3die Kl. B.)
12. Hans Nicolai Holten, f. $17/6$ 71. (Broder til Nr. 8 og Nr. 5 i 5te Kl.)
13. Frederik Adolf Villiam Schack Brockdorff, f. $14/6$ 70. (Godsejer B. til Frederiks-Eg.)
14. Jørgen Reingaard Christensen, f. $23/3$ 71. (Konditor C. i Sorø.)
15. Harald Marius Ettrup, f. $1/8$ 71. (Godsforvalter E. paa Espe.)
16. Kaj Christian Lerche, f. $25/9$ 71. (Broder til Nr. 17 i 4de Kl. A.)
17. Carl Sophus Scavenius, f. $24/7$ 71. (Kammerherre, Minister S. til Gjorslev.)

Nr. 2 er Elev, de øvrige skolesøgende Disciple.

1ste Realklasse.

1. Julius Peter Jensen Pleth, f. $^{25}/_{12}$ 70. (Broder til Nr. 9 i 2den Kl.)
  2. Carl Christian Edvard Strarup, f. $^{6}/_{9}$ 71. (Bager S. ved Sorø.)
  3. Rudolph Puggaard Hartmann, f. $^{5}/_{1}$ 71. (Organist H. i Kbhvn.)
  4. Carl Christian Raahauge, f. $^{22}/_{10}$ 69. (Kjøbmand R. i Hull.)
  5. Johannes Palmer Hartmann, f. $^{15}/_{1}$ 70. (Broder til Nr. 3.)
  6. Carl Christian Borges, f. $^{27}/_{1}$ 70. (Amtsfuldmegetig B. i Sorø.)
  7. Viggo Hansen, f. ^{16} 8 71. (Grosserer H. i Kbhvn.)
  8. Carl Frederik Lunge, f. $^{2}/_{9}$ 70. (Jernstøber L. i Sorø.)
  9. Georg Martin Møller, f. ^{3} 9 69. (Vinhandler M. i Kbhvn.)
  10. Julius Valdemar Nielsen, f. $^{1}/_{6}$ 70. (Kjøbmand N. i Rudkjøbing.)
  11. Christian Suenson, f. $^{3}/_{7}$ 71. (Forpagter S. paa Anneberggaard.)
  12. Marius Adolph Jürgensen, f. $^{14}/_{1}$ 71. (Fabrikant J. i Graasten.)
- Nr. 4 er Elev, de øvrige ere skolesøgende Disciple.

Beneficier.

Gratistpladserne paa Opdragelsesanstalten tildeles følgende 14 Elever:

O. L. A. Larsen, R. Oppermann, P. V. Heise, N. R. Muus, A. Jensen, C. P. Winther, B. C. C. Fuglsang,

E. Prip, H. C. Gabrielsen, J. G. T. Erlandsen, S. P. L. Sørensen, H. M. T. Petersen, N. Haslund og J. N. Sommer.

Ansøgninger om Gratistpladser maa hvert Aar fornyes. De stiles til Kongen og indsendes til Rektor ved det nye Skoleaars Begyndelse inden den 1ste September.

Det Müllerske Legat (100 Kroner) blev oppebaaret af følgende 17 Elever:

G. C. J. Branner, R. Oppermann, P. V. Heise, N. R. Muus, E. Prip, H. V. Fiedler, J. G. T. Erlandsen, S. W. Nyholm, S. Finsen, A. S. Ibsen, C. V. Hattensen, M. A. Smidt, H. C. Lund, F. Beck, T. L. Møller, H. Oppermann og O. Borch.

Ansøgninger om dette Legat, som kun kan tildeles Elever, der ere Sønner af kongelige Embedsmænd, maa hvert Aar fornyes og ledsages af Trangsattest, hvortil et Skema faaes hos Rektor. De stiles til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet og indsendes til Rektor ved det nye Skoleaars Begyndelse inden den 1ste September.

Fritagelse for at erlægge Skolepenge (96 Kr.) blev tilstaaet følgende 9 Elever:

E. T. J. Müller, C. Hattensen, S. C. Evensen, S. Finsen, A. S. Ibsen, P. Pedersen, H. C. Lund, T. L. Møller, C. F. R. Henrichsen og extraordinært to Elever fra Rønne Skole A. B. Kofod og H. M. Larsen samt følgende 14 skolesøgende Disciple:

J. C. Zinn, I. V. N. T. Hansen, H. P. Trautner, J. P. Rasmussen, J. M. P. Wiggers, J. E. Kaiser, J. Finsen, V. H. R. Hanson, J. P. E. Larsen, T. Trautner, P. C. Christensen, J. G. Kaiser, O. Beck, V. J. A.

Bandtholtz og extraordinært A. C. F. M. Moth, H. H. A. Ibsen, E. Sarauw og A. G. Christensen.

Af den særlige Stipendiefond for Sorø, Frederiksborg og Roskilde lærde Skoler tildeltes H. C. Gabrielsen højeste Stipendium (100 Kr.), C. P. Winther og C. M. V. Kamman mellemste Stipendium (70 Kr.) og N. Haslund, A. R. Linde, G. J. D. Hansen laveste Stipendium (40 Kr.).

Ansøgninger om Fritagelse for at erlægge Skolepenge og om Stipendier maa indsendes til Rektor ved det nye Skoleaars Begyndelse inden den 1ste September og ledsages af en Trangsattest, hvortil et Skema faaes hos Rektor. For en Discipel, der har opnaaet Fritagelse for at betale Skolepenge eller et Stipendium, er det ikke fornødent at forny Andragendet derom.

Overlærer A. Sibberns Legat blev for 1883 af Lærerkollegiet tildelt studios. juris P. J. A. de Fine Bunkeflod.

Oversigt

over hvad der er læst i Skoleaaret 1883—84.

Dansk.

1. Realklasse (Matthiessen). J. Larsens Læsebog II er brugt til Oplæsning og Analyse. Vers 1 Gang om Ugen. 1 Skolestil om Ugen. For og af Klassen er læst Vaulundurs Saga, Aladdin, Stykker af islandske Sagaer m. m.
- I. Klasse (Petersen). Pios og Wimmers Læsebog for de lavere Klasser er brugt til Oplæsning og Ana-

- lyse. Vers 1 Gang om Ugen. 1 Skolestil om Ugen. For Klassen er læst Den lille Hornblæser, Vaulundurs Saga, nogle af Blichers Noveller m. m.
2. Realklasse (Boesen). J. Larsens Læsebog II er brugt til Oplæsning og Analyse. Vers sædvanlig en Gang om Ugen. Nordisk Gudelære efter Winkel Horn. 1 Stil om Ugen, afvejlende Skole- og Hjemmestil. Oplæsning af Arbejder af Øhlenschläger, Hauch, Chr. Winther, Ploug o. fl.
  2. Klasse (Boesen). Pios og Wimmers Læsebog for Mellemkl. og Rosenbergs Livet paa Island i Fristats-tiden ere brugte til Oplæsning. Vers et Par Gange om Maaned. 1 Stil om Ugen, afvejlende Skole- og Hjemmestil. Oplæsning af mindre Arbejder af Hostrup, Chr. Winther, Ploug o. fl.
  3. Realklasse (Boesen). Borchsenius' og Winkel Horns Læsebog er brugt til Oplæsning og Analyse. Bojesens Sproglære. Dorphs græske Mythologi. Enkelte Gange Vers. Stil en Gang om Ugen, afvejlende Skole- og Hjemmestil. For og af Klassen er læst 3 Komedier af Holberg og mindre Stykker af andre danske Forfattere.
  3. Klasse A og B (Boesen). Winkel Horns Vore Fædres Guder samt Holsts og Funchs Læsebøger ere brugte til Oplæsning. 2 Stile om Maaned, sædvanlig Hjemmestile. For og af Klassen er læst Skuespil af Holberg, Hauch, Heiberg, Hertz m. m. Med den math. Afdeling er desuden gennemgaaet græsk Mythologi efter Dorph og læst Dele af Iliaden og Odysseen i Wilsters Oversættelse.
  4. Realklasse (Boesen). Winkel Horns og Borchsenius' Læsebog. Stykker af andre Læsebøger og

- Samlinger af Litteraturprøver. 1 Tragedie af Øhlenschläger og Stykker af andre Forfattere. Analyse. I Reglen 1 Stil om Ugen, afvekslende Skole- og Hjemmestil.
4. Klasse A. og B. (Boesen). Flors Haandbog og Hammerichs Læsestykker. For og af Klassen er læst Folkeviser, Værker af Holberg, Øhlenschläger o. fl. 2 Stile om Maaneden, sædvanlig Hjemmestile. Med den math. Afdeling er desuden læst Stykker af Iliaden og Odysseen i Wilsters Oversættelse, Thriges Perserkrigene, Stykker af Mariagers Fra Hellas og af Hamerlings Aspasia.
  5. Klasse (Hoff og Petersen). Litteraturhistorien til 1750 gennemgaaet med Hammerichs Læsestykker, som Grundlag. Med større Udførlighed dvæledes ved Runeskriften, Folkeviserne og Holberg. 1 Stil hver tredie Uge.
  6. Klasse (Hoff). Litteraturhistorien gennemgaaet efter S. Müllers Bog. Med størst Udførlighed dvæledes ved det 19de Aarhundredes første Halvdel. 1 Stil om Maaneden. — Svensk: Hammerichs Læsestykker, omtrent Halvdelen. Runebergs Fänrik Ståls sägner I.

Oldnordisk. (Hoff.)

5. Klasse. Wimmers Læsebog Side 9—15 og 45—55. Af et Særtryk af Nygaards Udvalg Færeyingasaga Stykkerne I—V (= 34 Sider i Wimmers Bog). Udtog af Wimmers Formlære.
6. Klasse. Wimmers Læsebog Side 26—36, 108—121 og 129—136. Af et Særtryk af Nygaards Udvalg Sigmund Brestesøns Død og Fortællingen om Aasbjørn Selsbane efter Snorre.

Tysk. (Lunddahl.)

1. Realklasse. Kapers Læsebog for Mellemlasser S. 10—48 og 56—75. Det vigtigste af Formlæren efter Kapers Sproglære. Oversættelse hver Time paa Skolen efter Kapers Stiløvelser for Begyndere.
1. Klasse. Samme Læsebog S. 10—48 og 56—63. Grammatik og Stiløvelse som i 1ste Realklasse.
2. Realklasse. Samme Læsebog S. 104—146, 172—191 og 207—216. Formlæren efter Kapers Sproglære. Oversættelse i hver Time paa Skolen efter Kapers Stiløvelser for Begyndere.
2. Klasse. Samme Læsebog S. 131—162, 177—191 og 199—207. Grammatik og Stiløvelse som i 2den Realklasse.
3. Realklasse. Kapers og Simonsens Læsebog for højere Klasser S. 1—36, 52—77, 412—419. Formlære og Syntax efter Kapers Sproglære. Oversættelse i hver Time paa Skolen efter Kapers Stiløvelser for Mellemlasser.
3. Klasse A og B. Samme Læsebog S. 1—36, 64—77, 107—119, 347—350, 385—392 og 412—419. B har desuden særlig læst i samme Læsebog S. 52—58, 77—82, 365—370 og 406—411. Grammatik og Stiløvelse som i 3die Realklasse.
4. Realklasse. Samme Læsebog S. 258—266, 281—307, 314—322, 336—344, 363—393, 412—419 og 431—435. Af det tidligere læste repeteret S. 52—54, 64—77, 96—107 og 188—196. Kapers Sproglære repeteret. Oversættelse paa Skolen efter Kapers Stiløvelser for Mellemlasser.
4. Klasse A. Samme Læsebog S. 167—188, 239—266, 281—297, 365—380, 385—390, 412—419 og 431

—435. B S. 167—188, 205—215, 258—266, 281—297, 314—322, 336—344, 365—380, 385—390, 412—419, 431—439, 450—454 og 458—460. Kursorisk har A læst Gøthes Gøtz og B Schillers Don Carlos. Grammatik og Stiløvelse som i 4de Real-klasse.

Fransk.

1. Realklasse (Matthiessen). Abrahams' og Arlauds franske Læsestykker for Mellemlasserne S. 1—35 og 48—64. Heraf opgives til Examen S. 1—35. Formlæren efter Jungs franske Grammatik.
1. Klasse (Moth.) Abrahams' og Arlauds franske Læsestykker for Mellemlasserne S. 1—79; heraf opgives til Examen 1—35 og 48—64. Formlæren efter Jungs franske Grammatik til Adverbier. Mundtlige Stiløvelser paa Skolen.
2. Realklasse (Kiellerup). Abrahams' og Arlauds franske Læsestykker for Mellemlasserne S. 53—115 og 146—156. Formlæren efter Jungs franske Grammatik.
2. Klasse (Michelsen). Abrahams' og Arlauds franske Læsestykker for Mellemlasserne S. 64—156. Heraf opgives til Examen S. 79—105, 112—156. Formlæren efter Jungs franske Grammatik. Mundtlige og skriftlige Stiløvelser paa Skolen.
3. Realklasse (Michelsen). Borrings Études littéraires S. 122—179, 184—195, 245—270 og 275—315. Til Examen opgives 122—135, 174—179, 184—195, 250—269. Formlæren efter Jungs franske Grammatik.
3. Klasse A og B (Michelsen). Borrings Études litté-

- raires S. 1—65, 150—174. Til Examen opgives S. 1—49. Formlæren efter Jungs franske Grammatik. Skriftlige og mundtlige Stiløvelser paa Skolen.
4. Realklasse (Michelsen). Borrings Études littéraires S. 1—53, 122—194. Kursorisk: Prosper Merimées Colomba. Grammatiken repeteret.
  4. Klasse A og B (Michelsen). Borrings Études littéraires S. 122—194, 275—295, 305—314. Kursorisk: Prosper Merimées Colomba. Formlæren repeteret efter Jungs Grammatik. Skriftlige og mundtlige Stiløvelser paa Skolen.
  5. Klasse (Michelsen). Baruëls og Michelsens Prosastykker S. 62—149, 161—171, 204—257, 306—386, 411—462. Efter Garrigues' Grammatik Formlæren repeteret, af Ordføjningslæren læst til 13de Kapitel. Extemporallæsning i Staafs Anthologi. Mundtlige Stiløvelser og to Hjemmestile om Ugen.
  6. Klasse (Moth). Baruëls og Michelsens Prosastykker S. 171—204, 271—286, 430—463. Racine: Mithridate. Til Extemporallæsning benyttet 2det Hefte af Abrahams' og Arlauds Franske Noveller, desuden Staafs Anthologi. En Gang hver 14de Dag Examination i et hjemme læst Pensum. Efter Sicks Grammatik Ordføjningslæren læst til Ende og repeteret. 2 til 3 Stile om Ugen, hvoraf den ene paa Skolen.

Engelsk. (Moth.)

1. Realklasse. Løkkes Læsebog for Begyndere S. 1—67. Rosings Formlære til § 53. Hver Time Glosser lærte udenad og stavede.

2. Realklasse. Løkkes Læsebog for Begyndere S. 67—126 og Løkkes Læsebog for Mellemklasser S. 1—44 med Undtagelse af Digtene. Rosings Formlære til § 53. Listows Elementarbog benyttet til Oversættelse fra Dansk paa Engelsk.
3. Realklasse. Løkkes Læsebog for Mellemklasser S. 1—111. Rosings Formlære. Ugentlig 1 Version.
4. Realklasse. Løkkes Læsebog for Mellemklasser S. 166—209, 212—225 og Boysens Digte S. 1—59. Desuden repeteret S. 1—15, 23—25, 40—56, 59—64, 66—74, 88—111. Rosings Formlære repeteret. Ugentlig enten Examination i et hjemme læst Pensum eller Extemporallæsning. En Version om Ugen.
5. Klasse. Løkkes Læsebog for Mellemklasser S. 1—15, 40—56, 59—64, 66—88. Rosings Formlære til § 53.
6. Klasse. Samme Bog S. 153—240, desuden repeteret S. 1—15, 40—56, 59—64, 66—82, 88—97. Rosings Formlære. Af og til Extemporallæsning.

Latin.

1. Klasse (Michelsen). Forchhammers Læsebog. Wellers Livius S. 1—5. I Slutningen af Aaret nogle Stile paa Skolen. Til Examen opgives af Læsebogen kun Fablerne. Udtog af Madvigs Formlære.
2. Klasse (Hoff). Wellers Læsebog af Livius S. 7—14 og 18—58 med nogle mindre Forbigaaelser. I Reglen 2 Skolestile, af og til mundtlig Stil, alt efter Iversens Stiløvelser S. 1—27 og 47—59.
3. Klasse A. og B. (Wørmær). Cæsars bell. Gall. IV—VI inclus.; Cicero, pro Sexto Roscio Kap. 1—19; af Ovid efter Blochs Udvalg: Verdensaldrene, Deu-

kalion og Cadmus. Deraf opgives til Examen det af Cæsar læste. To Stile om Ugen, jævnlig mundtlig Stil. Madvigs Sproglære til Moduslæren og det vigtigste af denne.

4. Klasse A og B (Blichert og Wørmer). Cicero, Talerne mod Catilina. Livius, 23de Bog. Af Ovids Forvandlinger efter Blochs Udvalg 800 Vers. Madvigs Grammatik til Moduslæren inclus. 2 Hjemmestile ugentlig, ofte en Stil paa Skolen.
5. Klasse (Blichert og Wørmer). Cicero, 1ste og 2den Tale mod Catilina, Talen pro lege Manilia, Cato major og Lælius. Virgils Æneide 4de og 5te Bog. Horats' Breve 1ste Bog. Kursorisk er læst Cæsar de bell. Gall. 6te Bog og 7de til Kap. 42 samt Livius 25de Bog til Kap. 22. Madvigs Grammatik til Moduslæren inclus. 1 Version ugentlig hjemme. Mundtlige Øvelser i at oversætte fra Dansk paa Latin.
6. Klasse (Blichert). Tacitus ved Thomsen og Bricka S. 1—54. Seneca, ad Marciam consolatio. Horats, et Udvalg af Oederne, Satirerne og Epoderne, 2den Bog af Brevene samt ars poetica. Af Madvigs carmina selecta 830 Vers. Repeteret Ciceros Taler mod Catilina 1—3, 3 Disciple Talen pro S. Roscio. Madvigs Grammatik fra Moduslæren. Literaturhistorie. Antikviteter. 1 Version ugentlig. Kursorisk er læst 23de Bog af Livius.

Græsk.

3. Klasse A (Rosing). Bergs Forskole. Bergs historiske Brudstykker Side 68—75. Tregders Formlære i Udtog.

3. Klasse B (Hoff). Bergs Forskole. Bergs historiske Brudstykker S. 58—66 (nederst). Tregders Formlære i Udtog.
4. Klasse A og B (Hoff). Bergs histor. Brudstykker S. 22—37 og 40—54. Homers Iliade I.
5. Klasse (Hoff). Homers Iliade II, 1—493, III, 1—384, VI, XIX og XX. Bergs historiske Brudstykker S. 22—37 og 40—58. Herodot, Bog I Kap. 23—56, 68—91, 95—132 og 141—170. Til Examen opgives Homer og de histor. Brudstykker. — Tregders Formlære og Mythologi i Udtog.
6. Klasse (Rosing). Homers Iliade 2den Bog indtil Vers 484. 3die og 6te Bog. Homers Odysse 2den, 4de og 6te Bog. Tregders Anthologi: De homeriske Hymner, Elegierne undtagen den 6te og det æoliske Melos 4—18. Herodot 8de Bog Kap. 108—143 og 9de Bog. Plato, Apologien og Kriton; Plutarch, Agis og Kleomenes. Mythologi efter Tregders Haandbog.

Med den matematisk-naturvidenskabelige Afdeling af 5. og 6. Klasse har Rektor efter Oversættelser læst Platons Phædon og Sophokles' Antigone og Elektra. Til Læsningen knyttedes litteraturhistoriske og antikvariske Oplysninger.

Religion. (Petersen.)

1. Klasse og 1. Realklasse. Af Assens' mindre Bibelhistorie det gamle Testamente til 7de Afsnit. Balslevs Katechismus forfra til Troen. Psalmer.
2. Klasse og 2. Realklasse. Assens' mindre Bibelhistorie S. 77—138. Balslevs Katechismus 2den og 3die Trosartikel. Psalmer.

3. Klasse A og B samt 3. Realklasse. Repeteret Assens' mindre Bibelhistorie og Balslevs Katechismus. Bibellæsning.
4. Klasse A og B samt 4. Realklasse. Apostlenes Gjerninger og Jakobs Brev. Kort Udsigt over Kirkens Historie i Oldtiden.
5. Klasse. Johannes' Evangelium. Flere af den christelige Troslæres og Sædelæres Hovedbegreber ere gjennemgaaede. Kort Udsigt over den danske Kirkes Historie.
6. Klasse. Johannes' Evangelium. Flere af den christelige Troslæres og Sædelæres Hovedbegreber ere gjennemgaaede.

Historie.

1. Realklasse (Boesen). Efter Blochs Lærebog for Realskoler Oldtidens Historie.
1. Klasse (Boesen). Efter Blochs Lærebog for Realskoler Oldtidens Historie og Middelalderen til Korstogene.
2. Realklasse (Petersen). Af Blochs Lærebog for Realskoler Middelalderen og den nyere Tid til 1660.
2. Klasse (Petersen). Af Blochs Lærebog for Realskoler Middelalderen fra det frankiske Rige og den nyere Tid til 1660.
3. Realklasse (Petersen). Blochs Lærebog for Realskoler 2den Del.
3. Klasse A og B (Rosing). Blochs Lærebog for Realskoler fra Luther til Revolutionen 1789. Thriges Nordens Historie 1523—1864.
4. Realklasse (Rosing). Blochs Lærebog for Realskoler repeteret.

4. Klasse A og B (Rosing). Oldtidens Historie efter Thrige.
5. Klasse (Rosing). Middelalderens Historie efter Blochs Lærebog for Realskoler. Med Bohrs nyere Historie til Grundlag er læst fra 1789 til vore Dage. Nordens Historie efter Thrige.
6. Klasse (Rosing). Oldtidens Historie efter Thrige. Middelalderens og den nyere Tids Historie indtil Revolutionen efter Blochs Lærebog for Realskoler, dog er Italiens Historie i 15de Aarhundrede gennemgaaet noget vidtløftigere. Verdenshistorien 1789—1864 med Bohrs nyeste Historie til Grundlag. Nordens Historie efter Thrige.

Geographi.

1. Klasse og 1. Realklasse (Matthiessen). Erslevs Geographi Nr. 2 til Tyskland.
2. Realklasse (Moth). Samme Lærebog fra Tyskland til Afrika.
2. Klasse (Kiellerup). Samme Lærebog fra Tyskland til Afrika.
3. Realklasse (Kiellerup). Samme Lærebog. Afrika, Amerika, Australien og forfra til det britiske Rige.
3. Klasse A og B (Kiellerup). Samme Lærebog. Afrika, Amerika, Australien og forfra til Østeuropa.
4. Realklasse (Kiellerup). Samme Lærebog. Repeteret hele Geographien.
4. Klasse A og B (Lunddahl). Samme Lærebog. Repeteret hele Geographien.

Mathematik og Regning.

1. Realklasse (Matthiessen). Bogstavregning: De 4

Regningsarter og Ligninger af 1ste Grad med 1 ubekjendt. Bokkenheusers Regnebog for Mellemlasser §§ 5—6. Hjemmeopgaver. Kort Udsigt over let anskuelige Rumstørrelser.

1. Klasse (Thaarup). Bogstavregning: De 4 Regningsarter med hele og brudne Polynomier og Ligninger af 1ste Grad med 1 ubekjendt. Bokkenheusers Regnebog for Mellemlasser §§ 5—6. En let Hjemmeopgave til hver Time.
2. Realklasse (Matthiessen). J. Petersens Arithmetik med enkelte Forbigaaelser. Sammes Geometri Kap. I—II. Bokkenheusers Regnebog for Mellemlasser. Skriftlige Hjemmeopgaver 2 Gange ugentlig.
2. Klasse (Lauritzen). Algebra: J. Petersens Arithmetik og Algebra I med nogle Forbigaaelser, saaledes Afsnittene om største fælles Maal og mindste fælles Mængfold, Tallenes Egenskaber og Uendelig og Ubestemt. Geometri: J. Petersens Lærebog Kap. I—II. Hjemmeopgaver 2 Gange ugentlig, derimellem Regneopgaver efter Bokkenheusers Regnebog for Mellemlasser.
3. Realklasse (Matthiessen). J. Petersens Arithmetik og Algebra I, repeteret fra S. 47 og ud. Samme Lærebog II forfra til Rækker. Sammes Geometri: Kap. I—II repeteret. Kap. III til Cirkelperipheriens Længde. Bokkenheusers Regnebog for Mellemlasserne. Hjemmeopgaver 2 Gange ugentlig.
3. Klasse A (Thaarup). J. Petersens Algebra I §§ 55 og 86—107 samt 119—124; II til Logarithmer. J. Petersens Geometri Kap. III. 5 Hjemmeopgaver ugentlig, deribl. Opg. efter Bokkenheusers Regnebog for Mellemlasser. Særtimerne med den mathe-

matiske Afdeling have været anvendte til geom. Opgaver og geom. Tegning.

3. Klasse B (Zoffmann). J. Petersens Algebra II til Logarithmer. J. Petersens Geometri, læst Kap. III og repeteret Kap. I og II. Regning efter Bokkenheusers Regnebog for Mellemlklasser. 2 Hjemmeopgaver om Ugen.
4. Realklasse (Thaarup). J. Petersens Algebra II fra Rækker Bogen ud. Repeteret I—II. J. Petersens Geometri fra Cirkelperipheriens Længde Bogen ud. Repeteret hele Bogen. Bokkenheusers Regnebog for de højere Klasser. Kun undtagelsesvis Hjemmeopgaver, men hyppigt skrevet Arbejder paa Skolen.
4. Klasse A og B (Lauritzen). Algebra: J. Petersens Lærebog II fra Rækker Bogen ud. Repeteret I—II. Geometri: J. Petersens Lærebog fra § 105 ud. Repeteret hele Bogen. Regning: Bokkenheusers Regnebog for de højere Klasser. Hjemmeopgaver 2 Gange ugentlig; desuden anvendt en Del Timer til Opgaver paa Skolen.

Den matematiske Afdeling: Konstruktionsopgaver, de første Elementer i Projektionstegning og forskellige arithmetiske og geometriske Opgaver.

5. Klasse, sprogl.-hist. Afdel. (Thaarup). Opgaver paa Klassetavlen, hentede fra alle Omraader af de foregaaende Aars Kursus. De trigonometriske Funktioner, den retvinklede Trekant.
5. Klasse, math.-nat. Afdel. (Thaarup). Julius Petersens Lærebøger. I Algebra III og forskj. Afsnit af I—II. Trigonometri. Stereometri til Kap. VI. Metoder og Theorier til S. 28. Projektionstegning

- efter Seidelins Lærebog til § 25. 3 Gange ugentlig skriftlige Hjemmeopgaver.
6. Klasse, sprogl.-hist. Afdel. (Thaarup). Opgaver paa Klassetavlen, hentede fra alle Omraader af de foregaaende Aars Kursus. De trigonometriske Funktioner, den retvinklede Trekant.
6. Klasse, mathemat.-nat. Afdel. (Lauritzen). Fuldent og repeteret det hele Kursus efter de samme Lærebøger som 5. Klasse. Desuden J. Petersens analytiske Geometri. Hjemmeopgaver 3 Gange ugentlig.

Naturlære. (Ibsen.)

3. Realklasse. Holtens Naturens alm. Love til og med Hæverten.
3. Klasse, mathem.-nat. Afdel. Ørsteds mekaniske Physik: det samme Afsnit som i 3. R.
4. Realklasse. Læst det befalede Pensum efter Holtens Naturens alm. Love med enkelte Tilføjelser.
4. Klasse, math.-nat. Afdel. Læst det befalede Pensum efter Ørsteds mekaniske Physik og Silfverbergs kemiske Physik med enkelte Tilføjelser.
5. Klasse, sprogl.-hist. Afdel. Holtens Naturens alm. Love til Bevægelseslæren S. 127 tillige Magnetisme og Gnidningselectricitet.
5. Klasse, mathem.-nat. Afdel. Læst Ørsteds mekaniske Physik til S. 172 samt S. 216—247. Det tilsvarende læst i Jamins petit traité de physique. I denne tillige Varmelære indtil S. 186. Tillige regnet omtr. 60 Opgaver efter Pierre og Ganot.
6. Klasse, sprogl.-hist. Afdel. Det befalede Pensum efter Holtens Naturens alm. Love og Jørgensens Astronomi med Tilføjelser.

6. Klasse, mathem.-nat. Afdel. Læst det hele Pensum efter Ørsted, Jamin og Jørgensens Astronomi. I en enkelt ugentlig Time er mere indgaaende bleven gennemgaaet udenfor det egentlige Undervisningskursus enkelte Afsnit af Astronomien, de nyere Opfindelser paa Electricitetens Omraade samt dens Anvendelser og tillige Indledningen til den uorganiske Chemi efter Topsøs Grundlag til Forelæsning for Officersskolens næstældste Klasse.

Naturhistorie. (Zoffmann.)

1. Klasse og 1. Realklasse. Pattedyr, Fugle, Krybdyr, Padder og Fisk efter Lützens Begyndelsesgrunde Nr. 2. I nogle Timer er der foretaget Øvelser i at bestemme Planter.
  2. Klasse og 2. Realklasse. Det menneskelige Legemes Bygning og Leddyrene efter Lütken. Første Afsnit af Strøms Begyndelsesgrunde af Plantelæren.
  3. Klasse A og B og 3. Realklasse. Repeteret Hvirveldyrene. Læst tredje Del (Systemet) af Vaupells Planterigets Naturhistorie.
  4. Klasse A og B og 4. Realklasse. Læst Bløddyrene og repeteret det tidligere læste saavel i Zoologi som i Botanik.
  5. Klasse, mathem.-nat. Afdel. har lært at kjende de vigtigste Mineralier og Bjergarter; dernæst er der meddelt en Oversigt over den alm. Geognosi og Danmarks Geognosi.
-

Tegning. (Dalsgaard.)

1. Realklasse har haft Øvelse i med Passer, Lineal og Ridsefjeder at fremstille Ornamentter, der fornemmelig vare dannede af lige Linier, Cirkler og Buer, medens Frihaandstegning dog ikke ganske var udeladt.
1. Klasse. Frihaandstegning efter større Omrids-Forbilleder; enkelte Disciple tillige efter skyggede.
2. Realklasse. Geometrisk Tegning.
2. Klasse har tegnet Perspektiv.
3. Realklasse. Projektionstegning.
4. Realklasse. Ligeledes.

Desuden have enkelte Disciple af 3. og 4. Klasse i Aftentimer om Tirsdagen fra 6 til 8 tegnet Perspektiv.

Skrivning. (S. P. Hansen.)

1. og 2. Klasse, 1. og 2. Realklasse samt de ikke syngende Disciple i 3. Kl. og 3. Realkl. Bjerrings lat. Forskrifter.

I 1. Klasse tilstræbes at lære en regelmæssig, vel forment Skrift; i de øvrige Klasser lægges tillige særlig Vægt paa Hurtigskrift, og i disse skrives mest efter en trykt Bog.

Sang og Instrumentalmusik. (Jæhnigen.)

I Sangundervisningen have 124 Disciple deltaget. I Instrumentalmusik have 12 Elever hver haft 2 halve Timers Undervisning om Ugen. I Sangtimerne er der lært 10 enstemmige Fædrelandssange af Sannes Sangbog, 8 Choraler af Berggreens Choralbog, 7 3- og 4-stemmige Sange af Sannes Sangbøger, alle Sangene indøvede saaledes, at de synges uden Ledsagelse af Instru-

ment; desuden ere Eleverne øvede i Solosang ved i hver Time enkeltvis at synge Stropher af Choraler og Fædrelandssange. Af Skalaer er lært Cdur Amoll, Gdur Emoll, Ddur Hmoll med tilhørende Akkorder og den chromatiske Skala; tillige lette Træffeøvelser i Cdur. Skalaerne ere forklarede og synges ligesom Sangene uden Ledsagelse af Instrument. Pauserne i Timerne ere benyttede til en kortfattet Forklaring af Musikk læren. Desuden have Disciplene indstuderet og udført Bays Cantate ved Confirmationen i Sorø til Text af Ingemann.

Gymnastik og Svømning. (Christensen.)

Alle Klasserne have 4 Timer Gymnastikundervisning om Ugen. 6 Disciple ere fritagne for Gymnastik. I Svømmetiden er der Svømning hver Dag, naar Vejr- liget tillader det, og Disciplene blive dertil inddelte i Hold paa 10 à 12 i hvert Hold: 143 Disciple have svømmet 200 Alen, 6 kunne ikke svømme, Resten svømmer mellem 10 og 200 Alen.

Riffelskydning. (Christensen.)

I Riffelskydning deltog i Skoleaaret 1882—83 29 Disciple af 6te og 5te Klasse. Der blev gjort 530 Skud paa 100 Alen (1353 Points, 984 Træffere, Sum af Points 2337); 510 Skud paa 200 Alen (1000 Points, 814 Træffere, Sum af Points 1814); 450 Skud paa 300 Alen (766 Points, 684 Træffere, Sum af Points 1450); 110 Skud paa 400 Alen (195 Points, 158 Træffere, Sum af Points 353).

**Til Afgangsprøven opgave de studerende
Disciple**

- i Oldnordisk: Wimmers Læsebog S: 26—36, 108—121, 129—136. Af Nygaards Litteraturudvalg Sigmund Brestessøns Død og Asbjørn Selsbane;
- i Engelsk: Løkkes Læsebog for Mellemklasser S. 1—15, 40—56, 59—64, 66—82, 88—97, 151—240;
- i Latin: Cicero, 1., 2. og 3 Tale mod Catilina (Branner, Lauritzen og Olufsen Talen for S. Roscius 1—38). Seneca, consolatio ad Marciam. Udvalg af Tacitus ved Thomsen og Bricka S. 1—54. Horats, Oderne 1. Bog 1, 3, 10, 12, 15, 19, 22, 24, 26, 27, 29—32, 38; 2. Bog 6—9, 13—16, 18, 20; 3. Bog 8, 9, 13, 18, 23, 24, 28, 30; 4. Bog 3, 7, 12, 15; Satirerne 1. Bog 5, 9; Epoderne 1, 2, 4, 6, 7, 10, 13; Brevene 2. Bog samt ars poetica. Madvigs carmina selecta, Catul 1, 3, 4, 6, 7, 9; Tibul 2, 3; Properts 1, 5, 7; Ovid 2, 5; Juvenal 2; Martial 1—5, 7, 11, 12, 16—20;
- i Græsk: Homer, Iliaden 2. Bog til V. 484, 3. og 6. Bog, Odysseen 2., 4. og 6. Bog; Tregders Anthologi: de homeriske Hymner, Elegierne undtagen den 6te og det æoliske Melos 4—18. Herodot, 8. Bog fra Kap. 108 og 9. Bog. Plato, Apologien og Kriton. Plutarch, Agis og Kleomenes.

Til Afgangsprøven opgave Realdisciplene

- i Engelsk: Løkkes Læsebog for Mellemklasser S. 1—15, 23—25, 26—36, 40—56, 59—64, 66—74, 88—111, 166—209, 212—225. Boysens Digte S. 15—22, 26—30, 33—40, 42—51;

- i Tysk: Kapers og Simonsens Læsebog for højere Klasser, Prosa S. 52—55, 64—77, 96—107, 188—196, 281—307, 314—322, 336—344. Poesi S. 347—393, 412—419;
- i Fransk: Borrings Études littéraires S. 1—53, 122—195.

Ved 4de Klasses Hovedexamen opgives

- i Fransk: Borrings Études littéraires S. 122—194, 275—295, 305—315;
- i Latin: Cicero, 1. og 3. Tale mod Catilina samt Kap. 1—6 af 2. Tale. Livius, 23. Bog 1—25. Ovid, Deucalion, Battus, Pyramus og Thisbe, Ceres V. 1—210;
- i Græsk: Bergs histor. Brudstykker S. 22—37, 40—54. Homers Iliade 1. Bog.

Bibliotheket

er i Aaret 1883 bleven forøget med 279 Bind og udgjør nu 37,763 Bind. Restbeholdningen af det Beløb, som er indkommen ved Salget af Doubletter — 29 Kr. 88 Øre —, er anvendt til Indbinding.

Udlaan og det specielle Tilsyn er overdraget til Adjunkt Michelsen.

Den naturhistoriske Samling

er forøget med følgende Gjenstande:

Pattedyr.

- Cercolabes prehenschilles*, Træpindsvin. Brasilien.
Myrmecophaga jubata, Myresluger, Venezuela. Givet
 af forhv. Elev v. Dockum.
Delphinus phocæna, Marsvin (Unge). Skagen. Givet
 af forhv. Elev Rottbøll.

Fugle.

- Falco lagopus*, Laadenbenet Musevaage. Givet af Disc.
 Scavenius.
Falco peregrinus, Vandrefalk. Sjælland.
Strix lapponica, Lapugle. Sverige.
Turdus roseus, Rosendrossel. Rusland.
Columba migratoria, Vandredue. Nordamerika.
Columba Nicobarica, Nikobardue. Nikobar Øerne.
Fulica atra Blishøne. Bromme. Givet af Forvalter
 Jørgensen.
Carbo graculus, Topskarv. Færøerne. Givet af Elev
 Evensen.
Tachypetes minor, Fregatfugl, Sydhavet.
Anas fuligula, Troldand. Øresund.
Anas clangula, Hvinand. Øresund.

Leddyr.

- Distomum hepaticum*, Leverikte. Givet af Overlærer
 Kiellerup.

Samlingen bestyres af Adjunkt Zoffmann.

Oldsagssamlingen

er forøget med følgende Gjenstande:

Efterligninger i Gibs af de ved Gallehus fundne Guldhorn.

Afstøbning i Gibs af et paa Fejø fundet Sølvbæger.

Et Broncesværd med fast Haandtag. Bøftoft.

Klingen af et Broncesværd. Aastrup, Ribe Amt.

Et Broncesværd med løst Haandtag. Vesteraaby, Fyn.

Klingen af et Broncesværd. Poulsker, Bornholm.

Klingen af en Dolk.

Klingen af en Dolk. Bornholm.

En Pilespids. Ribe.

En Pilespids med Tunge. Frederiksborg.

En Pilespids med Tunge. Refsnæs, Sjælland.

Tre Stykker Randbeslag til Skjolde. Thorsbjerg Mose.

En Spydspids. Nydam Engmose.

En Spydspids med et Stykke af Skaftet. Allesø Viemose, Fyn.

En rød Perle. Gredsted, Ribe.

Et væverskyttelformet Redskab. Svanike.

To Broncefibulae med Naal. Kanegaard, Bornholm.

En Jernbæltehage. Kanegaard, Bornholm.

Et Bæltespænde af Bronze. Gredsted, Ribe.

En Broncering med Øsken. Ørredgaard, Jylland.

Et Stykke af en Stridshandske. Trinitatis Kirkeplads i Kjøbenhavn. Givet af Disc. Ingemann.

En Stridsøxe fra det 16de Aarhundrede. Alsted Mark.

Givet af Karethmager Knudsen, Alsted.

Samlingen bestyres af Adjunkt Zoffmann.

Discipelbibliotheket.

Følgende Bøger ere tilkomne:

Rahbek: Vers og Prosa.

Ibsen: Gildet paa Solhaug.

Topelius: Fra det høje Nord 2, 3 og 4.

Ottesen: Den franske Revolution.

Weilbach: Garibaldi.

Storm: Fire Noveller.

Lie: Livsslaven.

Sandel: Fortællinger fra Krigen 1848—50.

Drachmann: Rejsbilleder.

Kolumbus.

Calderon: Den standhaftige Prins.

— Livet er Drøm.

Sigurd Müller: Kortfattet Kunsthistorie.

Marryat XVII.

Bondesen: Hersen paa Steinarstad.

Verne: Hector Servadac.

Grundtvig: Poetiske Skrifter V.

Hansen: Sorø.

Etlar: Krybskytten.

— Pintsefest i Tibirke og andre Fortæll.

Lange: Sølvbrylluppet paa Højgaard.

Twain: Fra Mississippifloden.

Fra Carmen Sylvas Kongerige.

Nyblom: Fem Noveller.

Lie: Familien paa Gilje.

Helms: Soldaterliv.

Ewald: Valdemarstoget.

Histor. Kildeskrifter 1882 (2det Halvaar) og 1883.

Adjunkt Wørmer og Elev Fuglsang have bestyret Samlingen.

Festligheder.

I dette Skoleaar have følgende større Festligheder fundet Sted:

I December Bal.

Fastelavnsmandag Komædie.

I Marts Bal.

I Anledning af Hs. Majestæt Kongens Fødselsdag Bal.

Skolens Afgang- og Aarsprøver.

Den skriftlige Del af Afgangsprøverne og af 4de Klasses Aarsprøve afholdes den 16de, 17de og 18de Juni; til samme Tid aflægges 5te Klasse den skriftlige Prøve; for Skolens øvrige Disciple falder den skriftlige Prøve umiddelbart før den mundtlige.

Den mundtlige Del af Prøverne finder Sted i følgende Orden:

<i>Mandag d. 23. Juni</i>	Kl. 8.	IV b.	Geographi.
,,	,,	— Kl. 12.	4. R. Engelsk.
<i>Onsdag d. 25.</i>	— Kl. 8.	IV aa.	Tysk.
,,	,,	— Kl. 11.	IV ab. Tysk.
<i>Torsdag d. 26.</i>	— Kl. 11.	4. R.	Historie.
<i>Fredag d. 27.</i>	— Kl. 8.	1. R.	Religion.
,,	,,	— Kl. 9 ^{1/2} .	VI. Dansk og Oldn.

Lørdag d. 28. Juni.

Kl. 8.	IV ab. Latin.		Kl. 3.	IV am. Naturlære.
	II b. Religion.			II a. Religion.
	I. Geographi.			1. R. Fransk.
			Kl. 4.	VI. Engelsk.

Mandag d. 30. Juni.

Kl. 8. VI. Fransk.	Kl. 3. IV a. Geographi.
V. Græsk.	3. R. Religion.
III a. Naturhistorie.	
III b. Latin.	

Tirsdag d. 1. Juli.

Kl. 8. V. Engelsk.	Kl. 3. IV b. Historie.
III am. Naturlære.	II b. Geographi.
III b. Religion.	2. R. Geometri.
3. R. Geometri.	I. Naturhistorie.
II a. Geographi.	

Onsdag d. 2. Juli.

Kl. 8. 4. R. Tysk.	Kl. 3. III b. Historie.
III a. Historie.	II a. Historie.
3. R. Naturhistorie.	2. R. Geographi.
II b. Historie.	1. R. Dansk.
2. R. Arithmetik.	

Torsdag d. 3. Juli.

Kl. 8. IV a. Græsk.	Kl. 3. III a. Tysk.
IV b. Tysk.	II b. Naturhistorie.
4. R. Dansk.	2. R. Engelsk.
3. R. Naturlære.	1. R. Historie.
II a. Naturhistorie.	
Kl. 12. 4. R. Geographi.	

Fredag d. 4. Juli.

Kl. 8. VI a. Historie.	Kl. 3. 4. R. Naturhistorie.
V m. Mathematik	III a. Geometri.
og Naturlære.	III b. Fransk.
IV aa. Latin.	I. Religion.
IV b. Naturhistorie.	Kl. 4. VI sb. Latin.
3. R. Fransk.	

Lørdag d. 5. Juli.

Kl. 8.	VI sa. Latin.	Kl. 3.	V. Fransk.
	4. R. Fransk.		III a. Arithmetik.
	3. R. Historie.		II b. Geometri.
	II a. Geometri.		2. R. Religion.
	I. Tysk.	Kl. 4.	VI b. Historie.
	1. R. Naturhistorie.		

Mandag d. 7. Juli.

Kl. 8.	VI. Græsk.	Kl. 3.	IV b. Græsk.
	V s. Naturlære.		III b. Geometri.
	IV a. Naturhistorie.		3. R. Engelsk.
	III a. Fransk.		2. R. Fransk.
	III b. Græsk.		I. Latin.
	1. R. Geographi.		1. R. Mathematik.

Tirsdag d. 8. Juli.

Kl. 8.	V. Dansk og Old-	Kl. 3.	IV ab. Historie.
	nordisk.		IV b. Latin.
	IV aa. Historie.		III b. Naturhistorie.
	3. R. Tysk.		II a. Arithmetik.
	II b. Arithmetik.		I b. Mathematik.
	I a. Mathematik.		1. R. Tysk.

Onsdag d. 9. Juli.

Kl. 8.	VI s. Naturlære.	Kl. 3.	III a. Geographi.
	III a. Religion.		II b. Fransk.
	III b. Tysk.		2. R. Tysk.
	3. R. Dansk.		I. Fransk.
	II a. Fransk.	Kl. 4.	IV z. Mathematik.
	2. R. Naturhistorie.		
Kl. 12.	4. R. Mathematik.		

Torsdag d. 10. Juli.

Kl. 8. VI m. Mathematik.	Kl. 3. IV aa. Fransk.
V s. Latin.	3. R. Geographi.
IV ab. Fransk.	II a. Latin.
III a. Græsk.	2. R. Dansk.
III b. Geographi.	Kl. 4. IV x. Mathematik.
II b. Latin.	

Fredag d. 11. Juli.

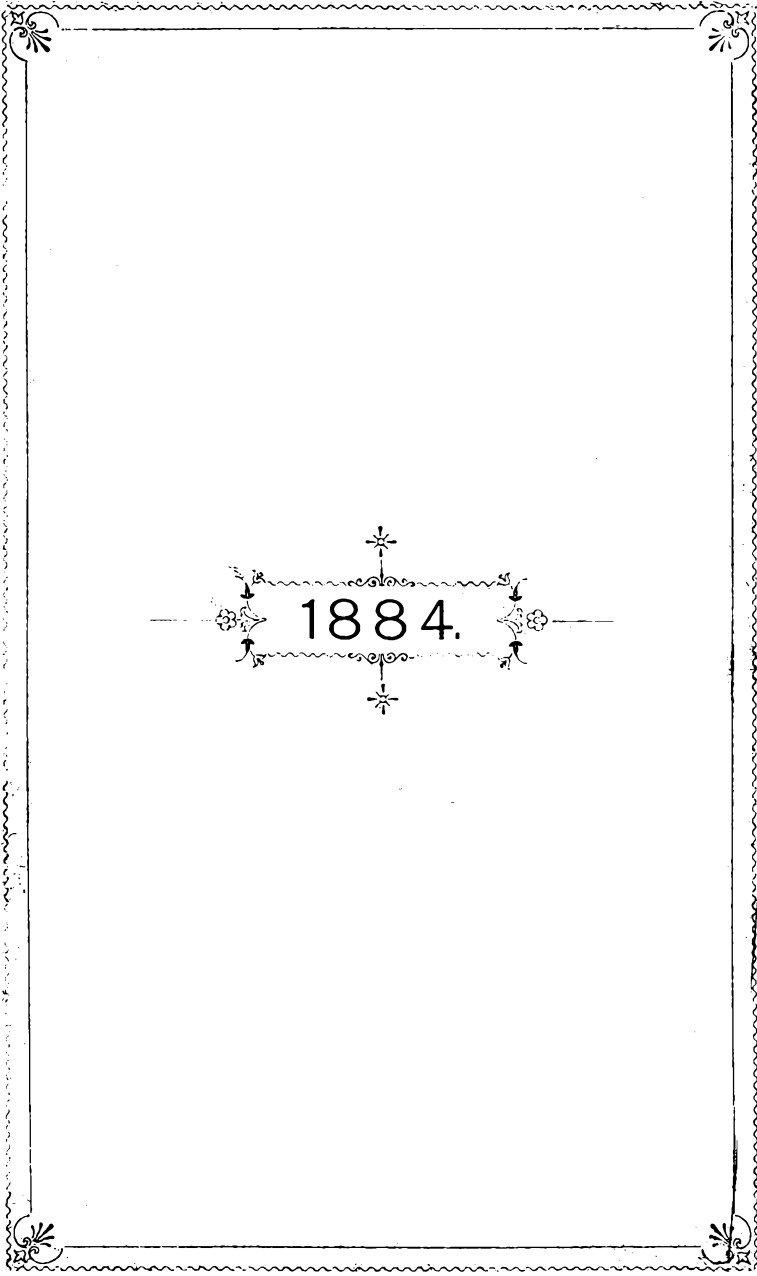
Kl. 8. VI m. Naturlære.	Kl. 3. 3. R. Arithmetik.
V. Historie.	II b. Tysk.
IV b. Fransk.	2. R. Historie.
III a. Latin.	I. Historie.
III b. Arithmetik.	1. R. Engelsk.
II a. Tysk.	Kl. 4. IV y. Mathematik.
Kl. 11. 4. R. Naturlære.	

Lørdag den 12te Juli Kl. 3 bekjendtgjøres Udfaldet af Afgangsprøverne og af Aarsprøven samt Disciplenes Omflytning.

Mandag den 14de Juli Kl. 9^{1/2} prøves de til Optagelse i Skolen anmeldte Disciple.

Undervisningen i det nye Skoleaar begynder Tirsdagen den 19de August Kl. 10, til hvilken Tid Disciplene forsamle sig i Lovsangssalen.

Disciplenes Forældre og Værger samt enhver, der har Interesse for Skolen, indbydes herved til at overvære de mundtlige Prøver og Slutningshøjtideligheden.

1884.